

Насоки за интегриране на Политиката по околна среда и Политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове

*Фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и
програмите в периода 2014-2020 г.“*

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
1. ОСНОВАНИЯ ЗА ИНИЦИАТИВАТА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК	5
2. ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК – ЕТАП ПРОГРАМИРАНЕ.....	6
3. ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК – ЕТАП ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	8
4. ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	9
5. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ	10
6. МЕХАНИЗМИ ЗА КООРДИНАЦИЯ НА ПРОЦЕСА НА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК.....	11
7. ПРЕДЛОЖЕНИ КРИТЕРИИ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК	11
8. ДРУГИ ПРЕПОРЪКИ/УКАЗАНИЯ КЪМ УО НА ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕСИФ.....	14
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ОБЩИ КРИТЕРИИ, ПРИЛОЖИМИ ЗА ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕСИФ В ПЕРИОДА 2014-2020 Г.....	15
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕСИФ В ПЕРИОДА 2014-2020 Г.	16
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2014-2020 Г.	16
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА“ 2014-2020 Г.	24
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020 Г.	30
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ“ 2014-2020 Г.	48
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 2014-2020 Г.“	56
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ 2014-2020 Г.	64
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020 Г.“.....	69
„ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ 2014-2020 Г.	80
ПРОГРАМА ЗА МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО 2014-2020 Г.....	96
ИЗТОЧНИЦИ И ДОКУМЕНТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА НАСОКИТЕ.....	105

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

БР	Биоразнообразие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗТ	Защитена територия
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТ	Информационни технологии
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КП	Кохезионна политика
КФ	Кохезионен фонд
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
Н2000	Натура 2000
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда

ОО	Одитиращ орган
ОП	Оперативна(и) програма(и)
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОС	Оценка на съвместимост
ОСП	Обща селскостопанска политика
ОСР	Обща стратегическа рамка
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПОС	Политиката по околната среда
ПИК	Политиката по изменение на климата
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУ	План за управление
ПУРБ	Планове за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РДВ	Рамкова директива за водите
РЕ	Ресурсна ефективност
РМС	Решение на Министерския съвет
СП	Споразумение за партньорство
ТЦ	Тематична цел
УО	Управляващ орган
ЦКЗ	Централно координационно звено

1. ОСНОВАНИЯ ЗА ИНИЦИАТИВАТА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК

Основание за интегрирането на политиката по околна среда е разпоредбата на чл. 11 от **Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)**, която определя политиката по опазване на околна среда като хоризонтална политика, която трябва да бъде вземана предвид при определянето и изпълнението на останалите политики, в частност, за да се насърчи устойчивото развитие.

Общият бюджет на Европейския Съюз (ЕС) за периода 2014 – 2020 г. е насочен към постигане на целите на **Стратегията „Европа 2020“** за интелигентен, приобщаващ и устойчив растеж. Необходимостта от интегриране на политиката по околна среда (ПОС) и политиката по изменение на климата (ПИК) в други секторни политики е основна отправна точка и акцент за програмен период 2014-2020 г.

Съгласно чл.8 от **Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета**, наричан за краткост **Общ регламент**, целите на фондовете към Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) трябва да се придържат към рамката за устойчиво развитие и към целта на ЕС за защита и подобряване на околната среда (съгл.чл.11 от ДФЕС), като се отчита принципът „замърсителят плаща“. Държавите-членки и Комисията следва да гарантират, че по време на подготовката и изпълнението на Споразуменията за партньорство и програмите се насърчават изискванията за опазване на околната среда, ресурсната ефективност, смекчаването на изменението на климата и адаптацията към него, опазването на биологичното разнообразие, устойчивостта на природни бедствия, както и превенцията и управлението на риска. Съгласно чл. 50 (4) от **Общия регламент**, в рамките на Годишните доклади за изпълнение на ОП, които ще се представят през 2017 г., държавите-членки ще трябва да оценят и докладват доколко са реализирани дейностите в програмите, планирани за изпълнение на изискванията на чл. 8 от този регламент.

Съвременното разбиране и анализиране на екологичните предизвикателства търпи постоянно развитие. Все по-често се налага условието те да не се разглеждат като „еднозначни“, отделни въпроси. Необходим е комплексен подход чрез анализ на множеството взаимовръзки и причинно-следствени връзки и влияния между всички социално-икономически сектори и компонентите на околната среда. Този подход е в основата на всички **стратегически и законодателни документи на ниво ЕС**, вкл. Стратегия „Европа 2020“ и водещата инициатива към нея „Европа за ефективно използване на ресурсите“ и „Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа“, „Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2020 г.“, „Стратегия на ЕС за адаптация към изменението на климата“, „Техническо ръководство за интегриране адаптацията към измененията на климата в програми и инвестиции на Кохезионната политика“, както и Регламентите за управление на ЕСИФ за периода 2014 – 2020 г. Основен стратегически документ на европейско ниво, регламентиращ прилагането на принципа за устойчиво развитие е и приетата през 2006 г. **„Стратегия за устойчиво**

развитие“, която определя общите цели на ЕС по отношение на изменението на климата и чистата енергия, устойчив транспорт, производство и потребление и по-добро управление на природните ресурси.

2. ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК – ЕТАП ПРОГРАМИРАНЕ

В изпълнение на законодателните изисквания, в началото на 2012 г. Министерството на околната среда и водите (МОСВ) инициира и координира разработването на *„Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Кохезионната политика (КП), Общата селскостопанска политика (ОСП), Общата политика за рибарство (ОПР) за периода 2014-2020 г. – фаза „Програмиране на фондовете към Общата стратегическа рамка“*. Документът е одобрен от Министерския съвет (МС) на Република България на 1 март 2013 г. Насоките са важна отправна точка при планиране на интервенциите в областта на околната среда и изменението на климата в хода на разработване на програмите, съфинансирани от ЕСИФ през периода 2014-2020 г. Предложените приоритетни интервенции са насочени към по-добро управление на водите, по-висока ефективност и справяне с последствията върху водите от изменението на климата, по-добро управление на отпадъците съобразно йерархията при управлението им и с оглед постигане на по-висока ефективност на този ресурс, енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, подобряване качеството на въздуха и намаляване на емисиите на парникови газове, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, вкл. мрежата Натура 2000. Включването на така идентифицираните мерки в обхвата на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, е основен инструмент за интегриране на екологичните изисквания и за постигане на устойчиво развитие. Целта е да се подобри съгласуваността и ефективността и да се постигне цялостен ефект (синергия) на етапа на планирането.

Насоките за интегриране на ПОС и ПИК намират своето подобаващо място в Споразумението за партньорство (СП) на Република България, очертаващо помощта от ЕСИФ за периода 2014-2020 г. От една страна, те са взети предвид при описанието на демаркацията и допълняемостта на мерките с непосредствен екологичен ефект. Също така, те допринасят за изпълнение на изискванията за целево финансиране, които имат отношение към ПОС и ПИК. Съгласно Общия регламент, държавите-членки предоставят информация относно подкрепата за изменението на климата, в съответствие с амбицията за отделяне на поне 20% от бюджета на ЕС за тази цел. Регламентът за ЕФРР изисква поне 50% от националните средства по фонда да бъдат използвани за финансиране на дейности, насочени към постигане на две или повече от тематични цели (ТЦ) 1, 2, 3 и 4¹, а поне 12% - за дейности, насочени към постигане на ТЦ 4.

Прилагането на Насоките за фаза програмиране бе проследено чрез участието на представители от Управляващия орган (УО) на Оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС) във всички

¹ ТЦ 1 - Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите;

ТЦ 2 - Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество

ТЦ 3 - Повишаване конкурентоспособността на МСП

ТЦ 4 - Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори

работни групи за разработване на оперативни програми за периода 2014 - 2020 г. Разпределението на мерките по сектори бе обсъдено на редица срещи със заинтересованите страни с цел постигане на най-ефективно прилагане и гарантиране на синергия между мерките. Като цяло, предложените интервенции са включени в програмите, като ефективното усвояване на определените за тях финансови ресурси е от ключово значение за постигане на целите.

На етап програмиране са използвани всички налични възможности за интегриране на ПОС и ПИК, описани по-долу.

Инициативата за интегриране е взета предвид, както от УО на програмите, така и от компетентния орган съгласно чл. 84 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), съответно при разработването и оценката на включените в докладите за екологична оценка (ЕО) алтернативи. Значително е подобрена комуникацията между компетентните органи за ЕО и институциите, които координират изготвянето на програмите. Бяха изпратени писмени инструкции и проведени срещи с представители на всички УО и на Централното координационно звено (ЦКЗ) в администрацията на МС. В резултат, извършената ЕО, в рамките на предварителната оценка на програмите, бе използвана успешно като инструмент за интегриране на ПОС и ПИК.

За голямата част от програмите, по-специално за ОПОС, Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" (ОПТТИ), Оперативна програма "Региони в растеж" (ОПРР), Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" (ОПИК), Програма за развитие на селските райони (ПРСР) и Програма за морско дело и рибарство (ПМДР) за периода 2014-2020 г., министърът на околната среда и водите е постановил Становища по ЕО, с които съгласува съответните програми. За ОПНОИР процедурата по екологична оценка е приключила само с Решение, с което е преценено да не се извършва екологична оценка. Във всички издадени Становища по екологична оценка са включени мерки, които трябва да бъдат съобразявани както на етапа на планирането, така и на етапа на прилагането на програмите. Мерките са:

- Мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия, разделени на две подгрупи:
 - Мерки за отразяване в окончателния вариант на програмата;
 - Мерки за изпълнение при прилагането на програмата;
- Мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на програмата.

Проведените в рамките на процедурата по ЕО и процедури по оценки за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, съгласно изискванията на *Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони* гарантират съобразяване с приоритетните видове и местообитания, предмет на опазване в Натура 2000.

Едно от хоризонталните предварителни условия за получаване на финансиране за програмен период 2014 – 2020 г. е свързано с наличието на механизми за ефективно прилагане на

законодателството в областта на оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и ЕО. В ход е изпълнението на мерки за постигане на посоченото условие.

Предвид на това, интегрирането на ПОС и ПИК на ниво изготвяне на програмите са съобразени и чрез процедурите по екологична оценка, в това число и при издаването на Становищата/Решението по ЕО от компетентния орган по околна среда. В Приложение 2 са включени и относимите към съответните приоритетни оси и/или инвестиционни приоритети на програмите мерки от Становищата по ЕО. Отчитането на практическото прилагане на процедурите по ОВОС и ЕО, чрез които в България се извършват задължително и процедурите по оценка на съвместимостта (ОС), при процедурите за проектните предложения, както и съобразяването с условията от постановените административни актове по ОВОС/ЕО и/или ОС, е един от съществените критерии в Приложение 2, който е относим към всички програми.

МОСВ координира и/или участва активно и в подготовката на стратегически документи, необходими за изпълнение на различни предварителни условия (както в изпълнение на предварителните условия по ТЦ 5 и 6², така и чрез принос към мащабни документи на национално ниво по други ТЦ, напр. Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България за периода 2014 – 2020 г.). Чрез участието на представители на МОСВ се гарантира съответствие на приоритетите и мерките с ПОС и ПИК.

3. ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК – ЕТАП ИЗПЪЛНЕНИЕ

Насоките за етап програмиране, както и текстът на СП, предвиждат разработването на Насоки за етап изпълнение. Такава мярка е предвидена и в Плана за действие за 2015 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, в рамките на Работна група 19 „Регионална политика и координация на структурните инструменти“.

Настоящите „Насоки за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове - фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 – 2020 г.“ представляват втори етап от инициативата за интегриране.

Наред с идентифицираните в насоките за първия етап мерки, които пряко допринасят за изпълнение на екологични ангажименти и предизвикателства, интегрирането на ПОС и ПИК изисква и по-задълбочен анализ, вкл. идентифициране на непреки връзки и влияния. На първо място е необходимо да се гарантира, че всички конкретни проекти по програмите се одобряват и изпълняват, при условие че отговарят на изискванията на екологичното законодателство. В определени случаи е целесъобразно да се поставят и по-високи изисквания при предоставянето на европейските средства по конкретните проекти, при спазване на принципите за устойчиво развитие и ресурсна ефективност. Това ще допринесе за постигане на баланс между икономическите, социални и екологични ползи и ще се насърчи екологичното съзнание и поведение.

² ТЦ 5 – Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска;
ТЦ 6 – Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност;

Интегрирането на околната среда в други области на политиката е дългосрочно предизвикателство, което предполага преразглеждане и адаптиране на новите изисквания и постижения, въз основа на натрупания опит. През програмен период 2007 - 2013 г., принципът на устойчиво развитие при изпълнение на програмите и проектите като цяло се прилага чрез изпълнението на изискванията на действащото законодателство във връзка с ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми, както и оценката на съвместимостта (ОС) с Натура 2000. Независимо от това, има случаи, в които на етапа на одобрение на проектите не се изисква представяне на необходимите съгласувателни документи, издадени по реда на нормативната уредба по околна среда. В някои случаи, по определени процедури за предоставяне на финансиране се формулират и критерии за приоритизиране, свързани с влиянието върху екосистемите, околната среда и природните ресурси. В повечето случаи, обаче, тези критерии са много общо формулирани и за целите на оценката не винаги се привличат експерти в областта на ПОС и ПИК. Всичко това в известна степен води до формален подход към прилагането на екологичните принципи. Необходимо и реалистично е този подход да се преодолее чрез дефиниране на ясни, конкретни и оценими екологични критерии при разработване на процедурите за подбор/оценка на проектни предложения, както и чрез създаване на механизми за координация на всички последващи етапи от проектния цикъл – самата оценка, текущ и последващ мониторинг.

По отношение на мрежата Натура 2000, Европейската Комисия (ЕК) възприе нов подход за финансиране през периода 2014-2020 г., а именно като въведе задължително изискване за държавите-членки да разработят национални приоритетни рамки за действие по Натура 2000 (НПРД). Целта на НПРД е да се определят приоритетите и необходимите мерки по отношение на защитените зони от Натура 2000 и да се осигури тяхната интеграция в другите национални политики и инструменти за тяхното финансиране, включително програмите за периода 2014-2020 г. Постигането на целите на НПРД изисква добра координация между различните финансови източници, финансиращи дейности по Натура 2000. Документът е изпратен на ЕК по официален ред и се използва при разглеждането и одобряването на програмите за периода 2014-2020 г. и подадените за финансиране проекти по Програма за околната среда и действията по климата (LIFE).

При разработването на *„Насоки за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове - фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 – 2020 г.“* е приложен принципът на партньорство, включващ участието на съответните заинтересовани страни. В допълнение, следва да се постави акцент върху принципите за устойчиво развитие и ресурсна ефективност като бъдат насърчавани проекти, изискващи по-малко инвестиционни и експлоатационни разходи и допринасящи за откриването на нови работни места, развитието на устойчиви икономически дейности и т.н.

4. ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основната цел на настоящия документ, като втори етап от процеса на интегриране на ПОС и ПИК, е да се гарантира изпълнението на законодателните изисквания и да се насърчи изборът

на проекти, които допринасят във възможно най-голяма степен за опазване на околната среда. По този начин се подпомагат и УО на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, в процеса на прилагане на практика на принципите за устойчиво развитие и ресурсна ефективност.

Документът няма за цел предоставяне на готови решения, а предлага възможни механизми за интегриране на ПОС и ПИК на етап изпълнение на програмите и проектите. По своята същност, Насоките включват предложения за конкретни критерии по програми/приоритетни оси/инвестиционни приоритети като се цели подпомагане на УО за по-добро изпълнение на техните задължения, произтичащи от действащото към момента европейско и национално законодателство. Целта им е на възможно най-ранен етап да бъдат индикирани на бенефициентите на какви законодателни изисквания ще подлежат проектите предложения, които те подготвят, като по този начин ще се спести време и излишно връщане за доработване и/или издаване на допълнителни документи.

Предвид стратегическото значение на подкрепата от ЕСИФ за България, прилагането на насоките следва да допринесе за преминаване от конкретни решения към цялостен подход за справяне с екологичните предизвикателства.

5. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

Настоящите насоки са адресирани основно към Управляващите органи, отговорни за доброто финансово управление на програмите, съфинансирани от ЕСИФ в периода 2014 - 2020 г., при спазване на основните екологични принципи, като е целесъобразно да бъдат ползвани и при процедурите за избор на изпълнител, които бенефициентите подготвят като следващ етап от усвояване на средствата.

С РМС № 19/2013 г., РМС № 57/2013 г. и РМС № 595/2013 г. за изменение и допълнение на РМС № 328/2012 г. за одобряване на списък с тематичните цели, които да бъдат включени в Споразумението за партньорство на Република България за програмния период 2014 - 2020 г., списък с програми и водещо ведомство за разработването на всяка програма, към оперативните програми бяха включени съответно оперативна програма “Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020 г. с водещо ведомство Министерството на образованието и науката и оперативна програма „Добро управление” 2014-2020 г. с водещо ведомство администрацията на Министерския съвет. След осъществен диалог с отговорните ведомства, те бяха активно включени в инициативата за интегриране на ПОС и ПИК, предвид стратегическото значение и сериозния потенциал на програмите в областта на екологичното образование и обучение и изграждането на съвременни ресурсно ефективни административни практики.

С оглед на предвидените механизми, Насоките за интегриране на ПОС и ПИК ще бъдат полезни и за всички експерти, които участват в подбора/оценката на проектите предложения, както и за кандидатите по процедури за предоставяне на финансиране по тези програми в лицето на централни, областни и общински администрации и други държавни институции и организации, предприятия и неправителствени организации. Препоръчително е с тях да бъдат запознати и консултантите, които разработват проекти за финансиране от средствата на Европейския Съюз и изпълнителите по одобрените проекти.

6. МЕХАНИЗМИ ЗА КООРДИНАЦИЯ НА ПРОЦЕСА НА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК

Принципът на партньорство остава един от основните принципи при предоставяне на средства от ЕСИФ и през програмен период 2014 - 2020 г., съгласно който програмите и проектите следва да се изготвят с участието на съответните заинтересовани страни, вкл. регионалните и местни власти, социално-икономическите партньори, обществени организации и др. Общият регламент за периода 2014 - 2020 г. изисква „партньорите“ да бъдат включени във всеки един етап от програмния цикъл. Принципът на партньорство е от съществено значение и неговото прилагане се насърчава при решаване на междусекторни въпроси, свързани с опазване на околната среда и адаптацията към изменението на климата.

Прилагането на принципа на партньорство изисква ангажиране и координация на всички отговорни институции. В тази връзка, процесът на разработването на Насоките протича в сътрудничество с компетентните държавни институции, отговорни за управлението и изпълнението на програмите, съфинансирани от ЕСИФ.

Успехът на процеса на интегриране на ПОС и ПИК зависи от ефективното му проследяване на етап изпълнение на програмите за периода 2014-2020 г. Реализирането на ПОС и ПИК изисква сериозна координация и активно съдействие от всички заинтересовани страни. При процеса на координация и проследяване изпълнението на тези политики, следва да се прилага хоризонтален подход, обхващащ всички програми, финансирани от ЕСИФ.

На европейско ниво функционира Европейска мрежа на компетентните органи в областта на околната среда и на Управляващите органи (European Network of Environmental Authorities – Managing Authorities (ENEA-MA), съпредседателствана от Генерална дирекция „Околна среда“ в тясно сътрудничество с Генерална дирекция „Регионална и урбанистична политика“ на ЕК. В мрежата участват компетентните органи в областта на екологията и УО на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, както и представители на неправителствени организации на ниво ЕС. Целта на мрежата е да подпомогне държавите-членки за интегриране на проблемите, свързани с околната среда и устойчивото развитие в Кохезионната политика. Подобни мрежи функционират и на национално ниво. В някои държави-членки като Италия, Полша, Испания и Гърция, ролята на мрежата е да подобри интегрирането на екологичните въпроси, разработването и изпълнението на секторните програми и политики и да гарантира съгласуваност на всички действия във връзка с екологичната политика и законодателство на ЕС.

7. ПРЕДЛОЖЕНИ КРИТЕРИИ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПОС И ПИК

С цел осигуряване успеха на процеса, интегрирането на ПОС и ПИК трябва да залегне още в етапа на разработване на процедурите за предоставяне на финансиране чрез включване на подходящи критерии за ПОС и ПИК и поставяне на адекватни тежести/точки към критериите с по-високи изисквания от страна на съответните УО.

Основното предизвикателство е дефинирането на конкретни, разумни и балансирани критерии, които да гарантират спазване на задължителните екологични аспекти на проектите – да дават

предимство на проекти, които в по-висока степен допринасят за изпълнение на ПОС и ПИК, при спазване на целите и спецификата на съответните процедури за предоставяне на финансиране. Критериите трябва да бъдат просто и ясно дефинирани, за да дават възможност за сравнимост и обективна оценка на проектите. От тях се очаква да допринесат за прилагане на принципа на устойчиво развитие при изпълнение на проектите.

За целите на установяване на връзки и координация между отделните сектори и околната среда е извършен анализ на действащите законодателни и стратегически документи в областта на ПОС и ПИК.

За целите на разработване на критериите е извършен и анализ на потенциала на всяка програма за изпълнение на изискванията на ПОС и ПИК. Също така са маркирани преките и непреки връзки между тематични цели, приоритетна ос и инвестиционните приоритети по тях, от една страна и отделните сектори/политики на околната среда и изменението на климата, от друга. В този процес на маркиране е използван комплексен подход, като целта е постигане на баланс между основните секторни приоритети в съответната програма и нуждите от интегриране на ПОС и ПИК.

Част от критериите са общи и важат за повече от една програма/приоритет/дейност. В други случаи, критериите са специфични. Когато ПОС и ПИК са интегрирани директно в съответния приоритет/дейност, критерии не са формулирани.

Въз основа на описания по-горе подход е съставен списък от критерии (Приложения 1 и 2), предоставящ възможност за ефективно прилагане на ключови дейности, част от политиката по околна среда и изменение на климата. Всички предложени критерии за одобряване на проектни предложения са разработени при отчитане на действащото законодателство в областта на природозащитата, управление на отпадъците, атмосферния въздух и изменение на климата, превантивна дейност (ОВОС/ЕО) и вредни физични фактори (шум) като отчитат специфичните изисквания във всеки сектор. В допълнение, съобразени са относимите мерки и условия, постановени в хода на процедурата по ЕО и Становището по ЕО на министъра на околната среда и водите.

В Приложение 1 са представени критерии, които могат да бъдат отнесени към всички програми и групи дейности. Тези общи критерии, когато са приложими, следва да се конкретизират допълнително, при необходимост, в насоките за кандидатстване, предвид спецификата на всяка програма, в т.ч. и приоритетни оси и инвестиционни приоритети. Специфичните за програмите критерии по приоритетни оси и инвестиционни приоритети, където е приложимо, са представени в Приложение 2. Те са разделени на две основни групи, както следва:

- **Критерии, които произтичат от законодателни изисквания - произтичат основно от задължителни изисквания, съгласно действащото законодателство във връзка с ПОС и ПИК и при липсата на съответствие с тях проектните предложения не следва да бъдат одобрявани:**
 - при процедури за конкурентен подбор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) или финансови инструменти – следва да се включат като критерии за допустимост;

- при процедури за директно предоставяне на БФП или финансови инструменти – следва да се включат като задължителни за съответната процедура.
- **Критерии, които поставят по-високи изисквания - дават предимство на проектни предложения, които в по-висока степен допринасят за ПОС и ПИК. При оценяване на съответствието с такива критерии следва да се имат предвид спецификите на конкретната дейност, регионални особености и др.:**
- при процедури за конкурентен подбор – могат да се включат под формата на критерии за техническа и финансова оценка;
- при процедури за директно предоставяне – могат да се включат като задължителни за съответната процедура или като изисквания или условия към самите проекти.

Формулираните предложения за критерии, произтичащи от законодателни изисквания, са задължителни, съгласно действащото европейско и национално законодателство в областта на околната среда. Основната цел на този тип критерии е да гарантира изпълнението на законодателните изисквания, като по този начин се подпомогнат УО и бенефициентите в процеса на прилагане и спазване на основните екологични принципи.

Мерките и условията в Становището по ЕО на министъра на околната среда и водите са допълващи и не отменят задълженията, произтичащи от екологичното законодателство. В тази връзка, следва да се има предвид, че проектите трябва да бъдат съобразени, от една страна, с мерките в Становището по ЕО, а от друга - със законодателните изисквания.

Критериите са разработени при спазване на основните принципи и изисквания за програмен период 2014-2020 г., вкл. ориентация към резултати, опростяване и уеднаквяване на правилата, намаляване на административната тежест. Голяма част от предложените критерии, които поставят по-високи изисквания, произтичат от изисквания на стратегически документи за постигане на цели по ПОС и/или ПИК, по които Република България има задължения. Изборът на подходящ критерий от страна на УО на програмите предполага задълбочен анализ относно приложимостта на критериите спрямо конкретната процедурата. При включване на критерии, които поставят по-високи изисквания, от съществено значение е определянето от УО на подходяща тежест за целите на оценката. Важно е да се приложи гъвкав, оптимален и разумен подход при определяне на тежестта на съответния критерий и мястото му в контекста на целия списък от критерии по конкретна процедура, като следва да се отчитат и изисквания за приоритетност на проекти по отношение на околна среда, произтичащи от съгласувателни документи (например Становища по ЕО за съответната програма).

Дефинираните критерии, които поставят по-високи изисквания не следва да ограничават икономическата ефективност. В тази връзка, трябва да се търси балансиран отговор на редица взаимосвързани въпроси като: как екологичната ангажираност ще влияе върху финансовата устойчивост, какъв ще е интересът към съответната процедура и т.н.

Очакването е тези критерии да се включват по конкретни процедури по програмите при спазване на принципа на пропорционалността, т.е. в зависимост от обхвата на процедурите. Възможно е те да се въведат като подкритерии, които представляват алтернативни възможности

за оценяване на екологосъобразността на отделните проекти. Там където е приложимо, Управляващите органи могат да включват в насоките за кандидатстване по всяка процедура за избор на проекти изисквания към кандидатите и/или към проектните предложения, съобразени със законодателните изисквания в Насоките за интегриране на ПОС и ПИК.

Независимо от амбицията за дефиниране на конкретни критерии, в редица случаи е налице обективна невъзможност да се обхванат всички възможни аспекти и детайли на предвидените за финансиране дейности. Следователно, най-подходящият подход е критериите да се анализират и конкретизират на етапа на разработването на съответните процедури за предоставяне на финансиране и в случай че са приложими, да бъдат заложили като критерии на етап кандидатстване или на етап изпълнение на проектните предложения.

Прилагането на заложените критерии няма за цел предоставянето на по-голям размер на съфинансиране за по-екологични проекти, а да се даде приоритет на такива проекти на етап оценка на проектни предложения. В този смисъл, изборът на по-екологични проекти не е свързан с размера на съфинансиране. Формулираните критерии по отношение на Натура 2000 и опазване на биологичното разнообразие са пряко свързани и с мерките от НПРД. Поради това, при включване на мерки от НПРД в процедури за предоставяне на БФП, УО следва да заложи и съответните индикатори за проследяване на изпълнението им (Приложение 4 към НПРД, <http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=568>). По този начин ще се улесни процесът по докладване на напредъка от бенефициентите към УО, от УО към компетентния за НПРД орган и от органа за НПРД към ЕК.

8. Други препоръки/указания към УО на програмите, съфинансирани от ЕСИФ

По време на различни етапи от процеса на интегриране, вероятно ще възниква необходимост от разработване на допълнителни документи. Във връзка с предвиденото в регламентите целево финансиране, след приемането на съответните методологии с делегирани или прилагащи актове, могат да се разработват допълнителни уточняващи документи на национално ниво, вкл. указания, инструкции и др. за бъдещо проследяване на разходите за енергийна ефективност, ресурсна ефективност, дял на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), изменение на климата и биоразнообразие (tracking). Предвидените в ОПОС 2014 - 2020 г. мерки за разработване на основни документи за екосистемните услуги също ще имат хоризонтален ефект.

Възможно е разработване и на други указания, съобразно възникващи нужди, например за специфични мерки като екоиновациите. За идентифицирането на такива, ще бъде особено полезна обратната връзка, поставените въпроси и обсъжданията в рамките на механизма, проследяващ изпълнението на Насоките за ПОС и ПИК.

Втора фаза на Насоките за интегриране на ПОС и ПИК е ориентирана към проекти, които подлежат на оценка по правилата на програмен период 2014-2020 г. и не се отнасят за проекти, които вече са минали етап на оценка.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ОБЩИ КРИТЕРИИ, ПРИЛОЖИМИ ЗА ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕСИФ В ПЕРИОДА 2014-2020 Г.

КРИТЕРИЙ		ЗАБЕЛЕЖКА
Проектът предвижда възлагане на зелени обществени поръчки съгласно приложимите разпоредби на Закона за обществените поръчки (чл. 26, ал. 1; чл. 28а, ал. 1, т. 2; чл. 30, ал. 1, т. 2 и ал. 3; чл. 37, ал. 1; чл. 51, ал. 1, т. 11; чл. 53, ал. 2 и 4) и в съответствие с критериите за екологосъобразност към отделни продуктови групи, разработени и публикувани от Европейската комисия (http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm), или техни еквиваленти.		Критерий, който поставя по-високи изисквания и е приложим за всички оперативни програми.
За проектното предложение е определена от компетентния орган приложима процедура по Глава VI и VII от ЗООС, и/или по чл. 31 от ЗБР и е приложено писмото от компетентния орган.		
Проведена е процедура по Глава VI и VII от ЗООС, и/или по чл. 31 от ЗБР и кандидатът е приложил копие на издадените съответни крайни административни актове (ЕО/ОВОС/ОС, комплексно разрешително – в случаите, когато чрез решение по ОВОС/решение за преценяване на необходимостта от ОВОС, не е потвърдено прилагане на най-добри налични техники). Проектното предложение съответства на описанието на инвестиционното предложение и се съобразява с условията и мерките в този акт.		
При липса на необходимост от процедури по Глава VI от ЗООС и/или по чл. 31 от ЗБР: - кандидатът е представил Становище за допустимост спрямо Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) по реда на Закона за водите (ЗВ); - проектът е съобразен с изискванията в Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) и забраните и ограниченията за защита от вредни въздействия в Закона за водите.		
Представени са разрешителни по ЗВ – за водоземане, за ползване на воден обект и за заустване, относими към дейностите по проекта.		
води	Дейностите, включени в проекта, са предвидени като мерки в съответните действащи ПУРБ или ПУРН и Морската стратегия за постигане на добро състояние на Черно море.	
отпадъци	Проектът предвижда отпадъците, генерирани при изпълнението му, да се управляват съгласно националното законодателство в областта на отпадъците, в това число предаване за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване (спазване на йерархията при управление на отпадъците).	
Н2000 и БР	Проектът взема предвид Националната екологична мрежа, вкл. планове за управление на защитени територии (ЗТ), планове за действие за видове, НПРД и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие към 2020.	
климат/РЕ	Проектът допринася за постигане на устойчивост към изменението на климата и/или намаление на емисиите на парникови газове и ефективното използване на ресурси.	

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕСИФ В ПЕРИОДА 2014-2020 г.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ПРЕПОРЪКИ
ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ВОДИ“ <i>Инвестиционен приоритет с (ii) към ТЦ 6 (КФ): „Инвестиране във водния сектор за съобразяване с изискванията на законодателството на Съюза в областта на околната среда и удовлетворяване на нуждите, идентифицирани от държавите-членки за инвестиции, които надхвърлят тези изисквания“.</i> 1. Изграждане на ВиК инфраструктура, съгласно Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ) и в съответствие с регионалните генерални планове за ВиК, с оглед принос за изпълнение на целите на Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014-2023 г.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Агломерацията е идентифицирана в списъка с над 10 000 е.ж. в последния доклад за прилагане на изискванията на Директива 91/271/ЕИО относно пречистване на отпадъчни води от населените места и последните данни за състоянието на водните тела.	
	Подпомаганият бенефициент изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане, ползване на воден обект или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	Проектът осигурява устойчивост на инвестицията.	Рамковата директива за водите (РДВ) поставя изискването да се оцени устойчивостта на инвестицията, а ефективността и социалната поносимост да са изчислявани кумулативно за всички налични и планирани разходи за оператора.
	Дейностите в проекта за съответната агломерация, съответстват на изискванията на чл.125 ал.1, чл.125а и чл. 127 от ЗВ и постигат целите поставени в разрешителното за заустване.	

	Проектът предвижда изграждането на непрекъсната автоматична система за мониторинг на пречистените отпадъчни води по показателите определени в разрешителното за заустване на изход на Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ).	С цел да се осигурят данни за реалния товар от замърсяващи вещества, респ. прилагане на принципа „замърсителя плаща“ и за управлението на водите за целите на РДВ.
	Проектът предвижда мерки за подобряване на водоснабдителната система.	В случай, че проектът е в район с установено засушаване или недостиг на вода и/или водоснабдителната система е разположена в зона за водоснабдяване с установено трайно несъответствие на качеството с изискванията на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.
	След реализацията на проекта в агломерацията ще е налице минимум 98 % събиране на отпадъчните води, минимум 99 % пречистване на отпадъчните води и не повече от 2 000 е.ж. товар, който не е несъбран или непречистен в съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО.	
въздух	Дейностите в проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство/изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Дейностите в проекта допринасят за изпълнение на целите на Стратегията на ЕС за Дунавския регион.	Само за проекти в съответните райони.
	Проектът предвижда мерки за намаляване на замърсяването от дъждопреливниците.	При проекти за изграждане на смесена канализационна мрежа.

отпадъци	В проекта е предвидено оползотворяване на утайките от ПСОВ: - анаеробно третиране, компостиране и/или производство на компост, съгласно изискванията на Наредба за третиране на биоотпадъците; - изсушаване на утайката с цел улесняване на транспортирането до инсталация за последващо третиране; - термично третиране с оползотворяване на енергия и др. допустими методи; - директно влагане в почвата за земеделски цели съгласно изискванията на Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води, използване за рекултивационни цели;	При оценката на проекти изграждане/рехабилитация на ПСОВ задължително ще се изисква предвиждането на решения за оползотворяване на утайките от ПСОВ.
	Проектът не предвижда депониране на утайките, което е в съответствие с йерархията на отпадъците по Рамковата директива за отпадъците.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда ограничаване на антропогенното замърсяване на водите във влажните зони.	Съгласно Мярка 22 от НППД.
климат/РЕ	Проектът предвижда третиране на утайки, позволяващо преобразуването им в полезен ресурс, както следва: - анаеробно разграждане с производство на биогаз, което е част от технологичната схема на пречиствателната станция; - ко-генерация на биогаз с производство на електро и/или топлоенергия; - смесено изгаряне или моноизгаряне с цел оползотворяване на енергията.	
	Проектът предвижда мерки за енергийна и ресурсна ефективност.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.
	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
почви	Проектът осигурява ограничаване на почвеното запечатване извън урбанизираните територии при определяне на площадки.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.
	Проектът предвижда рекултивация на нарушени терени, засегнати при строителството.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.
шум	Проектът предвижда подходящи мерки за ограничаване на шума (организационни, градостроителни, строително - акустични) в етапи: проектиране, строителство и експлоатация.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.

2. Доизграждане на системите за мониторинг на водите		
2.1. Мониторинг на количественото състояние на водите.		
2.2. Мониторинг на качеството на водите.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Проектът предвижда доизграждане или оборудване на обоснованите и планирани със съответния действащ ПУРБ мрежи за мониторинг на водите.	За проектите, свързани с изграждане на мрежите за мониторинг.
	Проектът предвижда закупуване на средства за измерване, осигуряващи изпълнението на планирания със съответния действащ ПУРБ мониторинг на водите.	
	За изграждане на пунктовете и станциите за мониторинг са предвидени материали не влияещи на състава и свойствата на водите.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
3. Дейности, насочени към разработване на нови и/или актуализация на съществуващи стратегически документи във връзка с прилагането на РДВ и Рамковата Директива за морска стратегия.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът изпълнява комплексно изисквания, свързани с оценката на натиска, въздействието, риска, мониторинга по специфични елементи, определящи състоянието на водите (екологично, химично, количествено).	При проекти, свързани с провеждането на проучвания, характеризиране и определяне на състоянието на водите.
	Проектът предлага икономически анализи, обосновки и оценки.	При проекти, свързани с прилагане на икономически инструменти свързани с разработването на ПУРБ.
	Проектът предлага обосноваване на мерки за подобряване и запазване на добро състояние на водите.	При проекти, свързани с разработването на ПУРБ.
	Чрез проекта се постига интегриране на отрасловите политики във водния сектор при управление на водите.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОТПАДЪЦИ“

Инвестиционен приоритет (а) към ТЦ 6 (ЕФРР): „Инвестиране в сектора на отпадъците за съобразяване с изискванията на достиженията на правото на Съюза в областта на околната среда и удовлетворяване на нуждите, идентифицирани от държавите-членки за инвестиции отвъд тези изисквания“.

Мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци съгласно йерархията и за изпълнение на законодателни изисквания.

- Проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба, за поправка и подготовка за повторна употреба, вкл. осигуряване на съоръжения и техника за целите на дейността;
- Проектиране и изграждане на площадки и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци;
- Осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци;
- Проектиране и изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими и /или зелени отпадъци;
- Проектиране и изграждане на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община;
- Проектиране и изграждане на съпътстваща инфраструктура към описаните по-горе инсталации (напр. електроснабдяване, път, водоснабдяване), която обслужва само изгражданите обекти;
- Дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на управлението на отпадъците, както и въвеждане на нови технологии и организиране на информационни кампании, насочени към предотвратяване образуването на отпадъци и формирането на общество с нулеви отпадъци („zero waste“ society).

	Критерии, които произтичат от законодателните изисквания	
отпа- дъци	Дейностите в проекта са в обхвата на приоритетните области от дейности, предвидени в Националния план за управление на отпадъците (НПУО).	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда въвеждане на водоспестяващи технологии и оборудване и пречистване на формираните отпадъчни води (ако се генерират такива).	

отпадъци	Крайните резултати от предвидените в проекта дейности в количествено и качествено отношение осигуряват по-висок принос в постигането на националните цели, съгласно чл. 31, чл. 32 и чл. 33 от Закон за управление на отпадъците (ЗУО), отчитайки: – специфичните нужди в управлението на отпадъците на ниво регион, в т.ч. количества отпадъци, видове и брой видове; – специфичните нужди в управлението на отпадъците на ниво община, в т.ч. количества отпадъци, видове и брой видове; – прилагайки най-добри налични техники; – броя обхванато население.	
Н2000 и БР	Проектът обслужва населени места в близост или на територията на защитените зони от мрежата „Натура 2000“ при спазване на йерархията за управление на отпадъците.	Съгласно Мярка 6 от НППД.
климат/ РЕ	Проектът предвижда мерки за енергийна и ресурсна ефективност.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.
	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
шум	Проектът предвижда подходящи мерки за ограничаване на шума (организационни, градостроителни, строително - акустични) в етапи: проектиране, строителство и експлоатация.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПОС 2014-2020.

ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“

Инвестиционен приоритет (d) към ТЦ 6 (ЕФРР): „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и почвите, и насърчаване на екосистемните услуги, вкл. чрез „Натура 2000“ и екологосъобразните инфраструктури“.

- Развитие и прилагане на управленски подход за 33 от Натура 2000 и повишаване на капацитета за управление на мрежата Натура 2000 (м 25, м 26, м 82, м 102 от НППД)
- Инвестиции за поддържане и подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания в мрежата Натура 2000 (м 22, м 43, м 96, м 97, м 98, м 99, м 109 от НППД)
- Определяне и допълване на мрежата от защитени зони. Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците в морски и крайбрежни територии и в сухоземната част на страната (м 1, м 2, м 62, м 63 от НППД)
- Изготвяне/ актуализиране/ хармонизиране на планове за управление на 33, планове за действие за видове и други стратегически документи (м 16, м 20 от НППД)
- Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги (м 17 от НППД)
- Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България (м 15, м 32, м 33, м 34, м 35, м 74, м 75, м 76 от НППД)
- Техническа помощ за подпомагане управлението на НППД и НИКС (м 36, м 64 от НППД)

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВО-ДИ	Проектът включва определяне на изискванията към количеството и качеството на водите, необходими за постигане на благоприятен природозащитен статус на съответната зона.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
КЛИ-МАТ	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА“ <i>Инвестиционен приоритет b (ii) към ТЦ 5 (КФ): „Насърчаване на инвестиции, предназначени за справяне със специфични рискове, осигуряване на устойчивост при бедствия и разработване на системи за управление на бедствия“.</i> 1. Мерки за превенция и управление на риска от наводнения 1.1. Създаване на национална система за управление на водите в реално време.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
ВОДИ	Проектът предлага надграждане на съществуващи системи за мониторинг и управление на водите и за предупреждение при наводнения и засушаване, както и гаранционното им обслужване.	
	Проектът предлага използване на иновативни средства за измерване, оценки и комуникации при реализирането на системата за управление на водите в реално време.	
КЛИ-МАТ	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
1.2. Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, в т. ч. екосистемно базирани решения. - Дейности по възстановяване на заливни зони, - Дейности, свързани с подобряване на задържането на водите, - Дейности по биологично укрепване на бреговете, - Дейности за превенция на риска на населените места – напр. проектиране и изграждане/укрепване /рехабилитация/ликвидация на защитна инфраструктура и/или хидротехнически съоръжения.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
ВОДИ	Проектът предвижда съоръжение, което да осигурява защита и намаляване на риска от наводняване не само на населеното място, а и на други разположени надолу по течението на реката земи.	Когато се предвижда изграждане на защитни съоръжения срещу наводняване.

Н2000 и БР	Проектът финансира изготвяне на планове за защита от наводнения, развитие на съответната инфраструктура и осигуряване на оборудване и дейности по управление на риска от наводнения в населени места близост или на територията на мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 70 и 71 от НПРД.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
1.3. Установяване на 6 центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
1.4. Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори ПУРН за периода 2022-2027 г. (ще се разработват 2016-2021 г.),		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът изпълнява изисквания, свързани с оценката на риска, определяне и картиране на райони с потенциален риск от наводнения и планиране на мерки.	При проекти, свързани с провеждането на проучвания или с оценка на риска от наводнения.
2. Допустими мерки за превенция и управление на риска от свлачища: 2.1. Осъществяване на превантивни геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони (в това число в свлачищни райони, засегнати от абразионни процеси по Черноморското крайбрежие и ерозионни процеси по Дунавското крайбрежие). 2.2. Извършване на геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони за ограничаване на свлачищните процеси; 2.3. Изграждане/възстановяване на контролно-измервателни системи в регистрирани свлачищни райони за мониторинг на свлачищните процеси.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
БР	Съоръжението, което ще бъде изградено, представлява „зелена“ инфраструктура.	
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
3. Изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти и информационни кампании, свързани с повишаване общественото съзнание и подготвеност по отношение на риска от наводнения и свлачища		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

БР	Проектът предвижда изграждането на „зелена“ инфраструктура.	
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата, както и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 5: „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ“</p> <p><i>Инвестиционен приоритет с (iv) към ТЦ 6 (КФ): „Предприемане на действия за подобряване на градската среда, ревитализиране на градове, регенериране и обеззаразяване на промишлени зони (включително зони в процес на преобразуване), намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаване на мерки за намаляване на шумовото замърсяване“</i></p> <p>Мерки, насочени към подобряване качеството на атмосферния въздух, в т.ч.:</p> <p>1. Преглед и анализ на общинските програми за качеството на атмосферния въздух (КАВ) и подпомагане на последващото им изготвяне/преработване и контрол;</p> <p>2. Мерки, адресиращи замърсяването от битовото отопление</p> <ul style="list-style-type: none"> – подмяна на стационарни индивидуални и многофамилни домакински горивни устройства на твърдо гориво – по отношение на последните, приоритет ще се дава на инвестиции в санирани сгради; – поставяне на филтри за прахови частици на индивидуални горивни инсталации (когато е технически и икономически обосновано); – мерки за алтернативно отопление на жилищни райони, състоящи се от индивидуални къщи и/или малки многофамилни сгради, използващи твърдо гориво за отопление – при спазване на демаркацията с ОПРР 2014-2020 г.; – други допълнителни мерки, идентифицирани като подходящи от бенефициентите за постигане целите на проекта и произтичащи от прегледа и анализа на общинските програми за качеството на атмосферния въздух. <p>3. Мерки, адресиращи замърсяването от обществения транспорт</p> <ul style="list-style-type: none"> – мерки за намаляване замърсяването на атмосферния въздух от обществения транспорт, в т.ч. намаляване използването на конвенционални горива в обществения транспорт, замяна на изпускателните устройства (retrofitting) на превозните средства на градския транспорт; – други допълнителни мерки, идентифицирани като подходящи от бенефициентите за постигане целите на проекта и произтичащи от прегледа и анализа на общинските програми за качеството на атмосферния въздух. 		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
въз-дух	Общината е с нарушено КАВ и реализирането на проекта ще допринесе за намаляване на замърсителите и достигане на определените норми съгласно програмите по чл. 27 от ЗЧАВ.	Приоритет се дава на общини, които изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове.	

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА“ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ПРЕПОРЪКИ
ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „РАЗВИТИЕ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ПО „ОСНОВНАТА“ ТРАНСЕВРОПЕЙСКА ТРАНСПОРТНА МРЕЖА“ Инвестиционен приоритет 7i: “Предоставяне на подкрепа за мултимодалното Единно европейско транспортно пространство, с помощта на инвестиции в трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T)” Дейност: Изграждане, модернизация, рехабилитация, електрификация и внедряване на сигнализация и телекомуникации на железопътни участъци и мерки за техническа помощ за подготовка/завършване на подготовката на инвестиционни проекти за развитие на железопътната инфраструктура по „основната“ и „разширената“ Трансевропейска транспортна мрежа.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
H2000 и БР	Проектът предвижда дейности за разработване и осъществяване на по-екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано въздействие върху околната среда, както и инвестиции за преодоляване на фрагментация на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Съгласно Мярка 106 и 111 от НПРД.
ОВОС, ЕО и ОС	Наличие на подробен План за управление на околната среда, Мерки за непредвидени замърсявания и План за наблюдение на въздействието върху околната среда (съдържащ и описание на организацията за изпълнението), вкл. изисквания по отношение на води, въздух, климат, отпадъци, биоразнообразие и шум.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПТТИ 2014-2020.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда като приоритетно подобряване на състоянието на съществуващи трасета пред изграждане на нови.	
отпа- дъци	Предвиждат се места за разполагане на съдове за събиране на отпадъците, там където е целесъобразно.	
	Предвижда се влагане на рециклирани материали при изграждането.	

климат	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и/или адаптация към изменението на климата, и/или постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	В контекста на работен документ на ЕК „Адаптиране на инфраструктурата към климатичните промени“ (http://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what/docs/swd_2013_137_en.pdf) е възможно дефинирането на критерии за адаптация към изменението на климата ‘protection’ forests (за пресичане на планински терени – предпазват от свлачища, лавини, наводнения) и greater capacity for water flow than the norm (за райони с висок риск от наводнения).
шум	Проектът предвижда шумозащитни мерки (вкл. шумозащитни екрани) по отношение на населените места и селищните образувания, разположени в близост до участъците, включени в проекта.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „РАЗВИТИЕ НА ПЪТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ПО „ОСНОВНАТА“ И „РАЗШИРЕНАТА“ ТРАНСЕВРОПЕЙСКА ТРАНСПОРТНА МРЕЖА”

Инвестиционен приоритет 7i: “Предоставяне на подкрепа за мултимодално Единно европейско транспортно пространство с помощта на инвестиции в Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T)”

Дейност: Изграждане и модернизация на участъци от пътната инфраструктура по „основната” TEN-T мрежа и техническа помощ за подготовката/завършване на подготовката на инвестиционни проекти за развитие на пътната инфраструктура по „основната” и „разширената” Трансевропейска транспортна мрежа.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности за разработване и осъществяване на по-екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано въздействие върху околната среда, както и инвестиции за преодоляване на фрагментация на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Съгласно Мярка 106 и 111 от НППД.
ОВОС, ЕО и ОС	Наличие на подробен План за управление на околната среда, Мерки за непредвидени замърсявания и План за наблюдение на въздействието върху околната среда (съдържащ и описание на организацията за изпълнението), вкл. изисквания по отношение на води, въздух, климат, отпадъци, биоразнообразие и шум.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПГТИ 2014-2020.
отпадъци	За проекта е разработен план за управление на строителните отпадъци, предвиждащ тяхното оползотворяване в съответствие със заложените национални цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване.	

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
отпадъци	Проектът предвижда влагане на рециклирани строителни материали.	
климат/въздух	Изградената в резултат от изпълнение на проекта пътна инфраструктура осигурява оптимални скорости на движение при оптимален режим на работа на автомобилните двигатели и води до намаляване на емисиите на парникови газове.	
	Проектът предвижда изграждане на пътен/и участък/ци, при който/които общото разстояние за движение при ограничена скорост е минимално (чрез скъсяване на тунели, намаляване на наклони, увеличаване на кривата на завои, избягване на населени места и др.)	При проекти за изграждане на нови участъци.
	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и/или мерки за адаптация към изменението на климата и/или постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	В контекста на работен документ на ЕК „Адаптиране на инфраструктурата към климатичните промени“ (http://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what/docs/swd_2013_137_en.pdf) е възможно дефинирането на критерии за адаптация към изменението на климата ‘protection’ forests (за пресичане на планински терени – предпазват от свлачища, лавини, наводнения) и greater capacity for water flow than the norm (за райони с висок риск от наводнения).
шум	Проектите предвиждат шумозащитни мерки (вкл. шумозащитни екрани) по отношение на населените места и селищните образувания разположени в близост до участъците, включени в проекта.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНТЕРМОДАЛНОСТТА ПРИ ПРЕВОЗА НА ПЪТНИЦИ И ТОВАРИ И РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВ ГРАДСКИ ТРАНСПОРТ“ Инвестиционен приоритет 4e: “Насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по специално в градските райони, включително насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване, свързани със смекчаването на изменението на климата“ Дейност: Разширяване на метрото в София и създаване на нови интермодални връзки за пътници в обществената транспортна система на София.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	

въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
отпадъци	Предвиждане на места за разполагане на съдове за събиране на отпадъците, там където е целесъобразно.	
климат	Проектът осигурява по-висока ефективност при използването на градския транспорт и транспортната инфраструктура (напр. по-голям брой пътници) и води до намаляване на емисиите на парникови газове.	
шум	Проектите предвиждат шумозащитни мерки (вкл. шумозащитни екрани) по отношение на населените места, разположени в близост до трасето, обхванати от проекта.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
Инвестиционен приоритет 7а: „Предоставяне на подкрепа за мултимодално Единно европейско транспортно пространство, с помощта на инвестиции в Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T)“ Дейности: – Изграждане интермодален терминал; – Реконструкция на ключови гарови комплекси по протежение на главните железопътни линии		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
отпадъци	За проекта е разработен план за управление на строителните отпадъци, предвиждащ тяхното оползотворяване.	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
отпадъци	Проектът предвижда влагане на рециклирани строителни материали.	

кли-мат	Проектът осигурява по-висока ефективност при използването на транспортната инфраструктура (напр. по-голям брой пътници) и води до намаляване на емисиите на парникови газове.	
<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ИНОВАЦИИ В УПРАВЛЕНИЕТО И УСЛУГИТЕ – ВНЕДРЯВАНЕ НА МОДЕРНИЗИРАНА ИНФРАСТРУКТУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАФИКА, ПОДОБРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И СИГУРНОСТТА НА ТРАНСПОРТА“</p> <p><i>Инвестиционен приоритет 7с: „Разработване и подобряване на екологосъобразни, включително с ниски емисии на шум, и нисковъглеродни транспортни системи, включително вътрешни водни пътища и морски транспорт, пристанища, мултимодални връзки и летищна инфраструктура с цел насърчаване на устойчиво развита регионална и местна мобилност“.</i></p> <p>Дейности: Развитие на информационни системи в корабоплаването, надграждащи съществуващите системи и системите в процес на изграждане, доставка на мултифункционални плавателни съдове, развитие на информационни системи за управление на автомобилния трафик, модернизация и изграждане на съоръжения за приемане и третиране на отпадъци в българските пристанища с национално значение, повишаване качеството на аеронавигационните данни и информация и подобряване на управлението на околната среда в областта на гражданското въздухоплаване.</p> <p><i>Инвестиционен приоритет: 7d – „Разработване и рехабилитация на всеобхватни, висококачествени и оперативно съвместими железопътни системи и насърчаване на мерки за намаляване на шумовото замърсяване“</i></p> <p>Дейности: Развитие на системи за управление на железопътното движение</p> <ul style="list-style-type: none"> – изграждане на съвременни системи за управление на железопътното движение – изграждане на GSM-R мрежа (за отсечки, извън обхвата на проектите за модернизация на ж.п. инфраструктурата по приоритетна ос 1). 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
кли-мат	Проектът осигурява по-висока ефективност при използването на транспорта и транспортната инфраструктура (напр. по-кратко време на придвижване, оптимална скорост) и води до намаляване на емисиите на парникови газове.	

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „УСТОЙЧИВО И ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“</p> <p><i>Инвестиционен приоритет: 4с - Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор</i></p> <p>Дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в студентски общежития и в административни сгради на държавната и общинската администрация, като например: изолация на външните ограждащи елементи, смяна на дограми, обновяване на системите за поддържане на микроклимата, технически инсталации, локални инсталации и/или връзки за отопление, газоснабдяване, монтаж на индивидуални броячи, както се изисква от Директива 2012/27/ЕС (където е приложимо), както и съпътстващи строително-монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност, вкл. конструктивно укрепване (когато е предписано като задължително в конструктивното обследване); – Изпълнение на гореизброените мерки за енергийна ефективност, съпътствани от основно обновяване на жилищни сгради, на студентски общежития и на административни сгради на държавната и общинската администрация, включващо изпълнение на съпътстващи строително-монтажни работи, конструктивно укрепване (когато е предписано като задължително в конструктивното обследване), както и ремонт и реконструкция на различни части на сградата (покрив, стени, стълбищни клетки и площадки, коридори, асансьори и др.), в случай че се постигат енергийни спестявания за сградата от повече от 60%; – Обследвания за енергийна ефективност и конструктивни обследвания на съществуващи жилищни сгради, студентски общежития и административни сгради на държавната и общинска администрация; – Оценка на разходната ефективност за инвестицията;; – Въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници за горепосочените сгради за задоволяване на собствените нужди от енергия, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно; – Предоставяне на заеми и/или гаранции за обновяване на жилищни сгради и студентски общежития; – Подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради. 		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	При предвидено ползване на подземни води за добив на топлинна енергия, да е налице разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за реинжектиране на топлинно преработените води, издадени по реда на Закона за водите.	За въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници на горепосочените сгради.

отпадъци	Налице е или се предвижда изграждането на „локална“ система за разделно събиране на отпадъците – съгласно ЗУО всички административни, търговски, промишлени и стопански обекти трябва да осигурят разделното събиране на отпадъци, най-малко за хартия и картон, метал, стъкло и пластмаса.	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /обновяване на сгради. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС .
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
отпадъци	При изграждане на системи за топлоснабдяване, газоснабдяване, енергийни системи е предвидена оценка и анализ на различните алтернативи и възможност за използване на отпадъците като енергиен ресурс и т. н.	
климат	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н).	
	Проектът води до намаляване на емисиите на парникови газове.	
въздух	Проектът ще се реализира на територията на община с нарушено качество на атмосферния въздух, като допринася за намаляване на замърсителите и достигане на определените норми съгласно програмите по чл. 27 от ЗЧАВ. Проектът предвижда мерки за намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух по отношение намаляване замърсяването от битовото отопление с твърди горива през зимата.	Приоритет се дава на общини, които изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ. Където е приложимо (при сгради на отопление на твърдо гориво, за които не се предвижда газифициране или топлофициране).
шум	Проектът предвижда използването на материали, водещи до по-висока степен на шумоизолация.	С цел да се предпочетат проекти, които водят до намаляване на шума в сгради.

Инвестиционен приоритет: 4е „ Насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по специално в градските райони, включително насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване, свързани със смекчаването на изменението на климата“

Дейности:

- Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за центровете за градска мобилност и др.
- Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези), като например: платформи и асансьори за хора с увреждания, премахване на пречките за ориентация и информация, светлинно и звуково обявяване на спирките, ясно визуално означаване на линиите и разписанията, информация, разбираема и подходяща за хора с намалено зрение или незрящи и др.;
- Обновяване на транспортната инфраструктура, като например: гнездовата и контактната мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване;
- Развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации до по-отдалечени жилищни райони;
- Осигуряване на системи за защита от шума, като например осигуряване на трамвайните линии с антивибрационни и шумозащитни елементи;
- Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт.
- Изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др., като елементи на техническата инфраструктура, съгласно чл. 64 (1) от ЗУТ) във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
- Изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, подлези, надлези, транспортна инфраструктура, включително свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;
- Подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози — обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
- Изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

води	Проектът предвижда изграждане и реконструиране на уличните мрежи при функционираща подземна инфраструктура.	
H2000 и БР	Проектът предвижда използване на шумоизолиращи съоръжения с растителни видове.	
климат	Проектът предвижда мерки за енергийна ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове.	
	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменение на климата и постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	
въз-дух	Проектът ще се реализира на територията на община с нарушено качество на атмосферния въздух, като допринася за намаляване на замърсителите и достигане на определените норми съгласно програмите по чл. 27 от ЗЧАВ.	Приоритет се дава на общини, които изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ.
шум	Дейностите/проектите включват анализ и очакван ефект по отношение намаляване на шума и подобряване на акустичното състояние на градската среда в резултат от осъществяването им.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

Инвестиционен приоритет: 6е „Предприемане на действия за подобряване на градската среда, ревитализиране на градове, регенериране и обеззаразяване на промишлени зони (включително зони в процес на преобразуване), намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаване на мерки за намаляване на шумовото замърсяване“

Група дейности: Градска среда

- Изграждане и възстановяване на зони за обществен отдих, като например паркове, зелени площи, детски площадки, зоопаркове, градски площи, междублокови пространства, спортни площадки за свободен достъп и др., включително поставяне на пейки, беседки, възстановяване на чешми, фонтани, водни площи, статуи, паметници и други елементи от градското обзавеждане, в т.ч. зелена инфраструктура и свързващи зелени площи за подобряване на градските екосистеми.
- Изграждане, реконструкция, рехабилитация на физическите елементи на градската среда, например пешеходни алеи и тротоари, изграждане на велосипедни пътеки и алеи, пешеходни зони, подлези, надлези и мостове за пешеходци и велосипедисти, включително свързани дейности, като поставяне на указателни знаци, информационни табели и др.;
- Изграждане, рехабилитация и реконструкция на улични мрежи и обществени паркинги.
- Монтаж на енергоспестяващо улично осветление и системи за охрана и борба с престъпността, напр. монтаж на осветление в паркове, на системи за видеонаблюдение на обществени места и др. като част от изграждането и рехабилитацията на другите физически елементи на градската среда (уличната мрежа, площите за паркиране) в ИПГВР;
- Въвеждане на системи за контролиран достъп в пешеходни зони на МПС, като например механични/хидравлични/ел.прегради, недопускащи достъп на МПС в пешеходните зони, но спускащи се при подаден сигнал от линейка, пожарна, полицейски автомобил, автомобили за почистване, които позволяват влизане в тях, както и на други автомобили (например на доставчици на магазини и др.) в точно регламентирани часове, в които е позволен достъп, връзка на системата със системата за видео наблюдение и т.н;
- Създаване на достъпна архитектурна среда, свързана с горните направления, включително подобряване на достъпа за хора с увреждания до сгради на администрацията.

Група дейности: Зони с потенциал за икономическо развитие

- Подобряване/надграждане и реконструкция на съществуваща или строителство/развитие на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнеса и предприемачеството, като например: комуникационна свързаност; строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, осветление на обществени места, връзки към главната газоснабдителна, електроснабдителна и ВиК мрежа; поставяне на указателни знаци и информационни табели, охранителни системи за наблюдение до или в рамките на бизнес зоните и терените и др.
- Строителство, обновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на бизнес и индустриални зони, вкл. връзки към топлофикационни и газоснабдителни системи и др.
- Почистване, рекултивация, обеззаразяване и други дейности за подготвяне на съществуващи замърсени и остарели индустриални и др. зони, в които се развива икономическа активност.
- Озеленяване, места за отдих, велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили за работещите в икономическите зони.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване, добив на енергия от подземни води и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).
H2000 и БР	Проектът предвижда да постигне минималните изисквания на Наредба № 6 от 23.10.2003 г. за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини и центрове за отглеждане и размножаване на защитени видове животни.	При проекти за зоопаркове.
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС .
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	
води	Проектът допринася за подобряване на управлението на водите в градска среда чрез проектиране в градовете в съответствие с концепцията за „зелена инфраструктура“, вкл. създаване на естествена система за събиране на дъждовна вода и др.	
	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
	Проектът предвижда изграждане и реконструиране на уличните мрежи при функционираща подземна инфраструктура.	
отпадъци	При изграждане на системи за топлоснабдяване, газоснабдяване, енергийни системи, е предвидена оценка и анализ на различните алтернативи и възможности за използване на отпадъците като енергиен ресурс и т. н.	

Н2000 и БР	Проектът предвижда залесяване и затревяване само с видове, характерни за района, в който се развива съответният проект.	При проекти, които не подлежат на ОВОС.
	Проектът предвижда поставяне на информационни табели за природни обекти намиращи се в близост (вековни дървета, влажни зони, ЗЗ или конкретни видове).	С цел повишаване на информираността и самосъзнанието на обществото.
климат	Проектът предвижда изграждане, рехабилитация и реконструкция на обществени паркинги в близост до ключови транспортни възли.	При проекти за изграждане, рехабилитация и реконструкция на обществени паркинги.
	Проектът предвижда комбинация от изпълнение на мерки за енергийна ефективност в сгради и въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници.	
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н).	При проекти, които предвиждат озеленяване в зони с потенциал за икономическо развитие.
въздух	Проектът ще се реализира на територията на община с нарушено качество на атмосферния въздух, като допринася за намаляване на замърсителите и достигане на определените норми съгласно програмите по чл. 27 от ЗЧАВ.	Приоритет се дава на общини, които изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ.
шум	Дейностите/проектите включват анализ и очакван ефект по отношение намаляване на шума и подобряване на акустичното състояние на градската среда в резултат от осъществяването им.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

Инвестиционен приоритет: 9а „Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, намаляването на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаването на по-добро социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до социални, културни и развлекателни услуги и преминаването от услуги, предоставяни в институции, към услуги, предоставяни в общността“

Група дейности: Социална инфраструктура

- Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение чрез строителство, реконструкция, ремонт и разширяване на социалните жилища, в които да бъдат настанени представители на целевата група и рехабилитация на прилежащите пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти.
- Основен ремонт/реконструкция/строителство на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на услуги в общността за възрастни хора и хора с увреждания извън държавната политика за деинституционализация – дневни центрове, приюти, кризисни центрове, социални общежития и др., включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда.
- Основен ремонт/реконструкция/изграждане на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на услуги в общността за деца извън държавната политика за деинституционализация – центрове за подпомагане на бездомни деца, кризисни центрове, дневни центрове, центрове за консултации и др., включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда.
- Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостното им обновяване;

Група дейности: Спортна инфраструктура

- Строителство, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на спортна инфраструктура за масов спорт като например: спортни зали, плувни басейни, футболни игрища, стадиони за обществено ползване, комбинирани игрища за волейбол и баскетбол, тенис кортове и др., включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда.

Група дейности: Културна инфраструктура

- Развитие на културна инфраструктура, чрез строителство, реконструкция, обновяване, оборудване и обзавеждане на културни центрове, театри, читалища, библиотеки, опери, галерии, културни изложбени зали и други културни институции, включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа за хора с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда.

Критерии, които произтичат от законодателни изисквания		
ВОДИ	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване, добив на енергия от подземни води и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).

въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС .
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда рехабилитация и модернизиране на съществуваща база.	За проекти за изграждане и модернизиране на инфраструктура.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
климат	Проектът предвижда инсталиране на енергоспестяващо градско осветление с по-висок енергоспестяващ ефект.	
	Проектът води до спестена енергия/намалени емисии на парникови газове.	При проекти за внедряване на мерки за енергийна ефективност в сгради, включително спортна инфраструктура.
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н.).	
Инвестиционен приоритет: 10а „Инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение“ Дейности: – Изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стани, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни корпуси, училищни общежития, връзка с интернет), в т.ч. на прилежащите училищни дворове; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда. – Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостното им обновяване;		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).

въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС .
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда рехабилитация и модернизиране на съществуваща база.	За проекти за строителство/реконструкция и ремонт на сгради.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
климат	Проектът предвижда комбинация от изпълнение на мерки за енергийна ефективност в сгради и въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници.	По този начин ще се предпочитат проекти, предвиждащи и мерки за енергийна ефективност и ВЕИ.
	Проектът води до спестена енергия/ намалени емисии на парникови газове.	За проекти за енергийна ефективност.
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждане на „зелени покриви”, „зелени стени”.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 2: „ ПОДКРЕПА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В ОПОРНИ ЦЕНТРОВЕ В ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ“
Инвестиционен приоритет: 4с „Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор“

Дейности:

- Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в административни сгради на държавната и общинската администрация и в общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура (с изключение на сгради на социални институции за деца и възрастни хора в противоречие с националната политика за деинституционализация на този вид услуги), като например: изолация на външните ограждащи елементи, смяна на дограми, обновяване на системите за поддържане на микроклимата, технически инсталации, локални инсталации и/или връзки за отопление, газоснабдяване, монтаж на индивидуални броячи, както се изисква от Директива 2012/27/ЕС (където е приложимо), както и съпътстващи строително-монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност, вкл. конструктивно укрепване (когато е предписано като задължително в конструктивното обследване);
- Изпълнение на гореизброените мерки за енергийна ефективност, съпътствани от основно обновяване на жилищни сгради, на административни сгради на държавната и общинската администрация и на общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура (с изключение на сгради на социални институции за деца и възрастни хора в противоречие с националната политика за деинституционализация на този вид услуги), включващо изпълнение на съпътстващи строително-монтажни работи, конструктивно укрепване (когато е предписано като задължително в конструктивното обследване), както и ремонт и реконструкция на различни части на сградата (покрив, стени, стълбищни клетки и площадки, коридори, асансьори и др.), в случай че се постигат енергийни спестявания за сградата от повече от 60%;
- Обследвания за енергийна ефективност и конструктивни обследвания на съществуващи жилищни сгради, на административни сгради на държавната и общинската администрация и на общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура (с изключение на сгради на социални институции за деца и възрастни хора в противоречие с националната политика за деинституционализация на този вид услуги);
- Оценка на разходната ефективност за инвестицията;
- Въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници за горепосочените сгради за задоволяване на собствените нужди от енергия, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно;
- Подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за реинжекция или заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване, добив на енергия от подземни води и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС .

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
	Проектът предвижда подобряване управлението на водите в градската среда чрез проектиране в градовете в съответствие с концепцията за „зелена инфраструктура“, вкл. създаване на естествена система за събиране на дъждовна вода и др.	
отпадъци	При изграждане на системи за топлоснабдяване, газоснабдяване, енергийни системи, е предвидена оценка и анализ на различните алтернативи и възможност за използване на отпадъците като енергиен ресурс и т. н.	
въздух	Проектът ще се реализира на територията на община с нарушено качество на атмосферния въздух, като допринася за намаляване на замърсителите и достигане на определените норми съгласно програмите по чл. 27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ). Проектът предвижда мерки за намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух по отношение намаляване замърсяването от битовото отопление с твърди горива през зимата	Приоритет се дава на общини, които изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ. Където е приложимо (при сгради на отопление на твърдо гориво, за които не се предвижда газифициране или топлофициране).
климат	Проектът предвижда комбинация от изпълнение на мерки за енергийна ефективност в сгради и въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници.	По този начин ще се предпочитат проекти, предвиждащи и мерки за енергийна ефективност и ВЕИ.
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на „зелена инфраструктура“ (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н.).	
ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „РЕГИОНАЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНФРАСТРУКТУРА“ <i>Инвестиционен приоритет 10а: „Инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение“.</i> Дейности: – Строителство, реконструкция и ремонт на държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши училища, включително прилежащото дворно пространство, както и прилежащите общежития към средните училища, конструктивни обследвания на съответните сгради, подобряване на достъпа за хора с увреждания до образователните сгради като част от строително-монтажните работи, свързани с тях; – Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостното им обновяване;		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
отпадъци	Налице е или се предвижда изграждането на „локална“ система за разделно събиране на отпадъците – съгласно Закона за управление на отпадъците (ЗУО) всички административни, търговски, промишлени и стопански обекти трябва да осигурят разделното събиране на отпадъци, най-малко за хартия и картон, метал, стъкло и пластмаса.	

въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
отпадъци	При изграждане на системи за топлоснабдяване, газоснабдяване, енергийни системи, е предвидена оценка и анализ на различните алтернативи и възможност за използване на отпадъците като енергиен ресурс и т. н.	
климат	Проектът води до спестена енергия/намалени емисии на парникови газове на единица площ.	За проекти за енергийна ефективност.
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н).	
шум	Дейностите/проектите включват шумозащитни мерки с цел намаляване на шума от градската среда.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНФРАСТРУКТУРА“

Инвестиционен приоритет: 9а „Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, намаляването на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаването на по-добро социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до социални, културни и развлекателни услуги и преминаването от услуги, предоставяни в институции, към услуги, предоставяни в общността“

Интервенции в инфраструктурата на системата за спешна медицинска помощ от първия вид (извънболнична помощ) - 28 държавни центъра за спешна медицинска помощ и техните филиали.

- Закупуване на съвременни санитарни превозни средства, осигурени с комуникационно и друго оборудване и медицинска апаратура за спешна медицинска помощ и възможност за отдалечени консултации (телемедицина)..
- Строителство, реконструкция, ремонт, оборудване (в т. ч. информационно и комуникационно) и обзавеждане на филиалите на Центровете за спешна медицинска помощ (ЦСМП), включително:
 - Модернизиране на помещенията, в които са разположени структурите, които приемат и обработват повикванията за спешна медицинска помощ, постъпващи от тел. 112 и осъществяват координация на спешните екипи, включително при природни бедствия, аварии и катастрофи и създаване в тези помещения на условия за практическо обучение на екипите на ЦСМП за 28-те клона, намиращи се в областните градове.
 - Осигуряване на възможности (помещения, оборудване и апаратура) за оказване на спешна медицинска помощ на територията на филиала и краткотрайно наблюдение и лечение на пациенти до 24 ч. в 170-те клона за спешна медицинска помощ, намиращи се извън областните

	<p>центрове.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развитие на инфраструктура (помещения) позволяваща функционално обединяване „под един покрив“ на дейностите на различните субекти за предоставяне на здравни и социални услуги за филиалите, разположени в региони със затруднен достъп до медицинска помощ. <p>– Интервенции в инфраструктура за спешна медицинска помощ от втори тип (спешни отделения в държавни болници)</p> <p>– Изграждане на съвременна здравна инфраструктура (строителство, реконструкция, ремонт и оборудване), включително прилежащото околno пространство, изготвяне на конструктивни обследвания на сградите, подобряване на достъпа за лица с увреждания до сградите, обект на интервенция, като част от горните строително-монтажни дейности в спешните отделения, в които да се осигурят оптимални условия за достъп на мобилните екипи, триаж на пациентите, спешна диагностика и лечение на пациенти със животозастрашаващи състояния.</p> <p>– Техническа подкрепа за изпълнение и наблюдение на основните дейности по изпълнението на големия проект, изпълнение на имащите отношение критерии на предварително условие 9.3. и осигуряване на устойчивост на инвестициите.</p> <p>– Техническа подкрепа</p> <p>– Техническа подкрепа, консултации, проучвания, анализи, изследвания и друг външен експертен опит в подкрепа на изпълнението на големия проект и на имащите отношение критерии на предварителните условия, като например:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Картиране и оценка на потребностите от инвестиции в системата за спешна медицинска помощ; <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Изготвяне на анализ и на инвестиционен план с определени нужди от инвестиции за конкретните обекти; 2. Изготвяне на финансов план; <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Актуализация на финансовия план за изпълнение на Националната здравна стратегия; 3. Изграждане на система за мониторинг и оценка на Националната здравна стратегия; <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Възлагане на изпълнението на междинната оценка на изпълнението на Националната здравна стратегия и препоръки за актуализирането ѝ на външен изпълнител; 3.2. Възлагане на последващата оценка на изпълнението на Националната здравна стратегия и препоръки за такава стратегия за следващия период на външен изпълнител. 	
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).
ВЪЗДУХ	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
ВОДИ	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	

климат	Проектът води до спестена енергия/намалени емисии на парникови газове на единица площ.	За проекти за енергийна ефективност.
	Проектът предвижда производство на енергия от възобновяеми източници, при допустимо въздействие върху околната среда.	
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждане на „зелени покриви”, „зелени стени”.	
шум	Дейностите/проектите включват шумозащитни мерки с цел намаляване на шума от градската среда.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

ПРИОРИТЕТНА ОС 5 „РЕГИОНАЛНА СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА“

Инвестиционен приоритет: 9а „Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, намаляването на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаването на по-добро социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до социални, културни и развлекателни услуги и преминаването от услуги, предоставяни в институции, към услуги, предоставяни в общността“

Дейности:

- Строителство, ремонт, реконструкция на центрове, предоставящи услуги за деца в риск – дневни центрове за деца с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, центрове по превенция за деца и семейства от различни уязвими групи (наркозависими, деца с увреждания, деца с девиантно поведение и др.), включително прилежащите им дворни пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти, конструктивни обследвания на съществуващите сгради.
- Строителство на Центрове за настаняване от семеен тип за деца в риск и прилежащите им дворни пространства . Строителство, ремонт, реконструкция, обновяване на сграден фонд за защитени жилища (пристрояване, реконструиране и преструктуриране на пространства), в т.ч. прилежащите им дворни пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания като част от останалите строително-монтажни работи, конструктивни обследвания на съществуващите сгради;
- Строителство, реконструкция и ремонт на инфраструктура за предоставяне на услуги за ранно детско развитие за деца и техните семейства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти, конструктивни обследвания на съществуващите сгради;
- Изграждане на инфраструктура за съпътстващи услуги за деца и възрастни - дневен център, център за социална рехабилитация и интеграция и др., включително прилежащото им дворно пространство;
- Строителство, ремонт, реконструкция, обновяване на сграден фонд за социални услуги в общността (в т.ч. социални услуги от резидентен тип), във връзка с процеса на деинституционализация на възрастни хора (пристрояване, реконструиране и преструктуриране на пространства), включително прилежащото им дворно пространство; подобряване на достъпа на лицата с увреждания като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти, конструктивни обследвания на съществуващите сгради;
- Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за гореспоменатите сгради/помещения в рамките на обновяването им.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
--	---	--

води	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по реда на Закона за водите.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда водоспестяваща арматура и технологии.	
климат	Проектът води спестена енергия/намалени емисии на парникови газове на единица площ.	За проекти за енергийна ефективност.
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н).	
шум	Дейностите/проектите включват шумозащитни мерки с цел намаляване на шума от градската среда.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета“.

ПРИОРИТЕТНА ОС 6: „РЕГИОНАЛЕН ТУРИЗЪМ“

Инвестиционен приоритет 6с: „Съхраняване, опазване, популяризиране и развитие на природното и културното наследство“.

Дейности:

- Развитие на обекти на културното наследство от национално и световно значение, в т.ч. религиозни такива, чрез консервация и реставрация, възстановяване, опазване, експониране, социализация, популяризиране, оборудване, въвеждане на техники и програми за превод, екскурзоводски услуги и др.;
- Дейности по вертикална планировка, подобряване на прилежащи пространства, както и подпомагане развитието на туристически продукти (на основата на подпомаганите атракции) и пазарна информация, като маркетингови проучвания и анализи на въздействието, регионални проучвания на посетителите, разработка на маркетингови и рекламни стратегии и програми за туристически продукти, създаване на туристически пакети и рекламни дейности – подготовка и разпространение на информационни и рекламни материали за туристически продукти, цифровизация на съответния обект и др., пряко свързани с подпомаганите атракции и връзката им със заобикалящата природна среда;
- Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите (туристически пътеки и пътеки на здравето, пътеки за катерене, езда и колоездене, места за пикник, указателни табели, центрове за информация на посетители);

- Развитие на допълнителна дребномащабна техническа инфраструктура в района на атракциите, необходима за посещението им (ВиК, детски площадки, съоръжения за отдих и спорт, паркинги, зелени площи, тоалетни, осветление и ел. инсталация, малки съоръжения за събиране на отпадъци, комунални услуги и съоръжения, обслужващи туристическата атракция и посетителите, които са необходими за развитието на цялостен туристически продукт);
- Дребномащабни, приходягенериращи инвестиции в търговски зони и заведения за обществено хранене, места за настаняване, съоръжения за активен отдих в рамките на културния обект или пряко свързани с него в рамките на цялостния туристически продукт, които могат да бъдат подпомогнати с финансови инструменти.
- Допълнителни дребномащабни неинфраструктурни дейности, имащи пряка връзка с подкрепяните атракции (организиране на събития в района на атракциите, маркетингови и рекламни дейности).
- Подходящо обучение на персонала, работещ в подкрепяните атракции.
- Участие в регионални, национални и международни туристически борси, изложения и панаири и организиране на експедиции, посещения на пътнически агенти, туроператори, автори на пътеводители, журналисти за реклама на подкрепяните атракции.
- Информирание на обществеността, включително чрез кампании за подобряване на осведомеността относно културното наследство и неговото опазване и съхранение;
- Подобряване достъпа за хора с увреждания до обектите на културното наследство и съпътстващата инфраструктура. Подходящо обучение на персонала, работещ в подкрепяните атракции.
- Участие в регионални, национални и международни туристически борси, изложения и панаири и организиране на експедиции, посещения на пътнически агенти, туроператори, автори на пътеводители, журналисти за реклама на подкрепяните атракции.
- Информирание на обществеността, включително чрез кампании за подобряване на осведомеността относно културното наследство и неговото опазване и съхранение;
- Подобряване достъпа за хора с увреждания до обектите на културното наследство и съпътстващата инфраструктура.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице е или е предвидено събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води или довеждащи съоръжения до съществуваща канализационна система.	При подпомагане на обекти, формиращи отпадъчни води.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда изграждане и реконструиране на техническата инфраструктура при функционираща подземна инфраструктура.	При проекти за развитие на допълнителна дребномащабна техническа инфраструктура в района на атракциите.
	Предвижда се въвеждането на системи за управление по околна среда и/или получаване на регистрация по Схема на Общността за управление на околна среда и одит (EMAS).	За дейности за Развитие на природни, културни и исторически атракции.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за озеленяване, изграждане на „зелени покриви”, „зелени стени”.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 7: „РЕГИОНАЛНА ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА“

Инвестиционен приоритет 7б „Увеличаване на регионалната мобилност чрез свързване на вторични и третични транспортни възли към TEN-T инфраструктурата, включително мултимодални възли“.

Дейности:

- Връзка и достъп до TEN-T мрежата, осигуряваща обслужване на вътрешнорегионални връзки между градовете и осигуряване на възможности за развитие на техния специфичен икономически потенциал, чрез строителство, реконструкция и рехабилитация на първокласни и второкласни (извън Трансевропейската транспортна мрежа) и третокласни пътища.
- Инженерни решения за зелена инфраструктура при изпълнението на горните дейности – препятстващи и насочващи съоръжения (шумозаглушителни еко стени, огради, насипни рампи, откоси), вертикална сигнализация (пътни знаци, светлини, отразители устройства), конструктивни съоръжения за пресичане под и над инфраструктурата (еко-надлези за диви животни, ландшафтен тунел, канали и водостоци, тунели за земноводни и дребни животни) и др., където е необходимо.

	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	На етап строителство /изграждане на инфраструктура. Ако е минала процедура по ОВОС, контрол ще се осъществява чрез изпълнение на условията в Решението по ОВОС.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда изграждане и реконструиране на уличните мрежи при функционираща подземна инфраструктура.	
H2000 и БР	Проектът предвижда дейности за разработване и осъществяване на по-екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано въздействие върху околната среда, както и инвестиции за преодоляване на фрагментация на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Съгласно Мярка 106 и 111 от НППД.
въздух и климат	Проектът осигурява оптимални скорости на движение при оптимален режим на работа на автомобилните двигатели, което води до намаляване на емисиите на парникови газове.	
	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждането на зелена инфраструктура (например т.нар. „зелен покрив“, „зелени стени“ и т.н).	
	Проектът предвижда изграждане на пътен участък, при който общото разстояние за движение при ограничена скорост е минимално (тунели, наклони, завои, населени места и др.).	При проекти за изграждане на нови участъци.
	Предпочитат се проекти за съществуващи пътни трасета.	Ограничаване на засягането на нови територии за транспортна инфраструктура.
	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и/или адаптация към изменението на климата и/или постигане на устойчивост на инфраструктурата към бедствия.	

почви	Проектът предвижда рекултивация на нарушени терени.	Да се съблюдават разпоредбите на Закона за опазване на земеделските земи, Закона за почвите и Наредба 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния слой.
шум	Проектите предвиждат шумозащитни мерки (вкл. шумозащитни екрани) по отношение на населените места и селищните образувания, разположени в близост до пътищата, включени в проекта.	Приоритет на ЕС съгласно Общата програма за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ“ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ И ИНОВАЦИИ“ <i>Инвестиционен приоритет 1.1.: „Технологично развитие и иновации“</i> <u>Дейности:</u> – развитие на сътрудничеството за иновации между предприятията и между бизнеса и научните среди, вкл. интернационализация на иновационния процес; – подкрепа за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятия; – подкрепа за развитие на среда и инфраструктура за изследвания и иновации за нуждите на бизнеса.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда нови технологии, нови продукти, нови процеси или нови услуги, които допринасят за защита на околната среда или за по-ефективно използване на ресурсите – намаляване на образуваните отпадъци, безотпадни технологии, рециклиране на строителни материали, нисковъглеродна икономика, пречистване на водите.	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
	Предложения, по които се предвижда въвеждане на техники и производствени практики, които водят до подобряване на състоянието на околната среда и опазване на човешкото здраве.	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
ХИМИКАЛИ	Проектът предвижда научноизследователска или иновационна дейност за внедряване на технологии, които подменят или напълно изключват употребата на най-опасните химикали идентифицирани съгласно Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH) с по-безопасни заместители.	Приоритет на ЕС от европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета“.
	Проектът предвижда разработване на алтернативни методи за изпитвания без използване на опитни животни за определяне на екотоксикологични или токсикологични свойства на химичните вещества, включително компютърни методологии и количествени и качествени	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент

	<p>модели за взаимовръзка между структура и активност или от структурно подобни вещества и in-vitro методологии.</p> <p>Проектът предвижда научноизследователска и иновационна дейност в областта на комбинираното въздействие на химикалите (химични смеси), наноматериалите, химикалите, които нарушават функционирането на ендокринната (хормоналната) система (ендокринни разрушители) и опасните химикали в изделия.</p>	<p>REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.</p> <p>Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.</p>
води	Въведените нови технологии съответстват на най-добрите техники и практики по отношение на ефективното използване и опазване на водите.	Съгласно допълнителните разпоредби в ЗВ.
	Проектът предвижда разработване или внедряване на иновативни технологии съответстващи на приоритетите, определени в Стратегическия план за иновации по водите, одобрен в рамките на Европейското партньорство за иновации.	
отпадъци	Проектът предвижда екологични иновативни и технологични подходи, обхващащи жизнения цикъл на продуктите, екопроектиране, еко-етикетиране и др.	
	<p>Планираната иновация предвижда по-ефективно опаковане на стоки в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – намаляване на теглото на опаковките; – въвеждане на ефективни системи за многократна употреба в т.ч. от гледна точка на материали за производство на опаковките, както и от гл. т. на организиране на самите системи за многократна употреба; <p>заместване на традиционни опаковъчни материали с алтернативни, в т.ч. биоразградими и компостируеми.</p>	
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000, извън обхвата на ПРСР, и преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 9 и 10 от НППД.
климат	Проектът предвижда инвестиции в нисковъглеродни технологии.	За проекти за Подкрепа за иновативни предприятия за разработване и внедряване на продукти, процеси и бизнес модели; Насърчаване на инвестициите в НИРД, включително в партньорство с научните среди и други предприятия; Подкрепа за иновативни стартиращи предприятия;

	Проектът предвижда мерки за намаляване на емисиите на парникови газове и/или адаптация към изменението на климата.	При проекти за подкрепа за развитие на партньорства между бизнеса и научните среди.
ПРИОРИТЕТНА ОС 2: ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И КАПАЦИТЕТ ЗА РАСТЕЖ НА МСП Инвестиционен приоритет 2.1.: „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството“ Дейности: <ul style="list-style-type: none"> – финансови инструменти в подкрепа на предприемачеството, включително финансови инструменти, комбинирани с БФП; – насърчаване на предприемаческите идеи в области, свързани с европейски и регионални предизвикателства и секторите на Национална стратегия за насърчаване на МСП се предвижда като неразделна част от предприемачеството като инвестиционен приоритет на стратегията на ОПИК, финансиран с безвъзмездна финансова помощ. Подкрепа ще получат предприятия в специфични сфери, напр. творчески и културни индустрии, предприятия, разработващи нови продукти и услуги, свързани със застаряване на населението, полагане на грижи и здравеопазване, в т.ч. социално предприемачество. Предвижда се и подкрепа на идеи, които ще се реализират от жени-предприемачи, стартиращи предприятия – лица до 29 годишна възраст и за лица на възраст над 50 г., стартиращи собствен бизнес). Инвестиционен приоритет 2.2.: “Капацитет за растеж на МСП“ Дейности: <ul style="list-style-type: none"> – общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии; – подкрепа за специализирани услуги за МСП за развитие и укрепване на управленски капацитет; – подкрепа за растеж на предприятия чрез подобряване на качеството и чрез насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги; – подкрепа за осъществяване на дейности и предоставяне на услуги в пряка полза за развитието на бизнеса и възможностите за експортна ориентация на МСП; 		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Налице са изискващите се съгласно Закона за водите разрешителни за водовземане и/или за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води и проектът осигурява изпълнението на изискванията в разрешителните.	
	Налице е или е предвидено събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води или довеждащи съоръжения до съществуваща канализационна система.	При подпомагане на предприятия, формиращи отпадъчни води.
	Въведените нови технологии съответстват на най-добрите техники и практики по отношение на ефективното използване и опазване на водите.	
	Подпомаганото предприятие изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда нови технологии, нови продукти, нови процеси или нови услуги, които допринасят за защита на околната среда или за по-ефективно използване на ресурсите –	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в

	намаляване на образуваните отпадъци, безотпадни технологии, рециклиране на строителни материали, нисковъглеродна икономика, пречистване на водите.	Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
	Предвижда се въвеждането на системи за управление по околна среда и/или получаване на екомаркировка и/или регистрация по Схема на Общността за управление на околна среда и одит (EMAS).	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
	Предложения, по които се предвижда въвеждане на техники и производствени практики, които водят до подобряване на състоянието на околната среда и опазване на човешкото здраве.	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
	<p>Проектът съобразява Съобщение на Европейската комисия „Зелен план за действие - да помогнем на МСП да превърнат екологичните предизвикателства в бизнес възможности“ (COM/2014/0440 final/2), в т.ч. приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> – насърчаване на деловите партньорства, уменията и знанията за зелено предприемачество; – осигуряване на практическа информация, консултации и подкрепа за МСП относно възможностите за разходоефективно подобряване на ресурсната ефективност и популяризиране на възможностите за стопанска дейност на зелените пазари; – подпомагане на технологичния трансфер в областта на зелените технологии; – оползотворяване на възможностите, предоставяни от по-екологосъобразните вериги на създаване на стойност чрез отстраняване на системните пречки за междусекторното и транснационалното сътрудничество по веригата на създаване на стойност и за създаването на предприятия и сътрудничество между предприятията, посредством улесняване създаването на модели на бизнес услуги и повторното използване на материалите, продуктите и отпадъците; – подпомагане достъпа до международни пазари за зелени предприемачи и тяхното интернационализиране. 	Предложените критерии могат да бъдат анализирани на етап разработване на насоки за кандидатстване и в случай че са приложими, да бъдат заложени като критерии на етап кандидатстване или на етап изпълнение на проектните предложения.
химикали	Проектът предвижда внедряване на техники, технологии или химикали, които осигуряват безопасни или по-малко опасни за човешкото здраве и околната среда алтернативи на химични вещества от кандидат-списъка за разрешаване и/или на опасни вещества, чието производство, употреба или пускане на пазара са забранени или строго ограничени съгласно Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH).	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателството в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
	Проектът предвижда въвеждане на най-добри налични техники и производствени практики, които значително ограничават неблагоприятните ефекти върху здравето на човека и околната среда от производството и употребата на химикали.	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на

		нашата планета”.
	Проектът предвижда въвеждане на техники/технологии, с които се намалява употребата на опасни химикали и/или нивото на риска от възникване на голяма авария при работа с определени опасни вещества.	
	Проектът предвижда изграждане или модернизиране на лабораторната инфраструктура и капацитет за изпитване на опасни химикали, в т.ч. устойчиви органични замърсители, в различни матрици (почви, въздух, води, храни, потребителски изделия).	Приоритет съгласно актуализирания Национален план за действие за управление на устойчиви органични замърсители, 2012-2020.
отпа- дъци	Проектът включва дейности, предвиждащи „зелен“ подход - използване на рециклирани и/или рециклируеми материали, използване и предоставяне на естествени материали и др.	Критерият се съдържа в първия критерий, включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000, извън обхвата на ПРСР, и преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 9 и 10 от НППД.
ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „ЕНЕРГИЙНА И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ,, <i>Инвестиционен приоритет 3.1.: “ Енергийни технологии и енергийна ефективност “</i> <u>Дейности:</u> – подкрепа за повишаване на енергийната ефективност в предприятията; – институционална подкрепа за устойчиво енергийно развитие;		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	При предвидено ползване на подземни води за добив на топлинна енергия, да е налице разрешително за водоземане и разрешително за ползване на воден обект за реинжектиране на топлинно преработените води, издадени по реда на Закона за водите.	Предложените критерии могат да бъдат анализирани на етап разработване на насоки за кандидатстване и в случай, че са приложими, да бъдат заложени като критерии на етап кандидатстване или на етап изпълнение на проектните предложения.
	Подпомаганото предприятие изпълнява изискванията свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водоземане или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

H2000 и БР	Проектът предвижда дейности за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000, извън обхвата на ПРСР, и преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 9 и 10 от НПРД.
климат	Проектът предвижда производство на енергия от възобновяеми източници, при допустимо въздействие върху околната среда.	Там където е приложимо, целта е да се дава приоритет на проекти, които предвиждат производство на енергия от ВЕИ за собствени нужди като част от мерките за енергийна ефективност.
<u>Инвестиционен приоритет 3.2.: „Ресурсна ефективност“</u> Дейности: Подкрепа за пилотни и демонстрационни инициативи за повишаване ефективното използване на ресурсите в предприятия и/или групи предприятия. Ще се подкрепят мерки за подобряване на ресурсната ефективност и устойчиво използване на суровините, вкл. промишлена симбиоза: – внедряване на високо-технологични и ИКТ решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на суровини; – внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения; – внедряване на съвременни безотпадни технологии, вкл. и подмяна на морално остаряло и ресурсоемко оборудване; – внедряване на иновационни производствени материали и повишаване използването на рециклируеми материали, вкл. и чрез инвестиции за пригаждане на съществуващото оборудване към характеристиките на новите продукти; – въвеждане на оборотни цикли за използване на водите в производствените процеси.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
отпадъци	Проектът предвижда отпадъците, генерирани при изпълнението му, да се управляват съгласно националното законодателство в областта на отпадъците, в това число предаване за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване (спазване на йерархията при управление на отпадъците) при прилагане принципа „разширена отговорност на производителя“.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Предвижда се продуктите да получат правото за ползване на Екомаркировката на Европейския съюз по <i>Регламент (ЕО) № 66/2010</i> .	Критерият е подходящ за продукти, за които има специфични критерии, приети с Решение на ЕК.
води	Проектът предвижда разработване или внедряване на иновативни технологии съответстващи на приоритетите, определени в Стратегическия план за иновации по водите, одобрен в рамките на Европейското партньорство за иновации.	При финансиране на мерки за внедряване на иновационни производствени материали и повишаване използването на рециклируеми материали, вкл. и

		чрез инвестиции за пригаждане на съществуващото оборудване към характеристиките на новите продукти.
	Подпомаганото предприятие изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
отпадъци	Проектът води до енергийни ползи, свързани с увеличаване оползотворяването на отпадъци и намаляване разходването на природни ресурси/суровини.	
	Проектът предвижда по-високи количествени резултати съобразно следните дейности по внедряване: – внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения; – внедряване на съвременни безотпадни технологии; – повишаване използването на рециклируеми материали.	Критерият дава предимство на проекти, предвиждащи повече от 20 % влагане на отпадъците като суровина и използването на рециклируеми материали.
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000, извън обхвата на ПРСР, и преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 9 и 10 от НППРД.
кли-мат	Проектът предвижда производство на енергия от възобновяеми източници, при допустимо въздействие върху околната среда.	Там където е приложимо, целта е да се дава приоритет на проекти, които предвиждат производство на енергия от ВЕИ за собствени нужди като част от мерките за енергийна ефективност.
ПРИОРИТЕТНА ОС 4: „ПРЕМАХВАНЕ НА ПРЕЧКИТЕ В ОБЛАСТТА НА СИГУРНОСТТА НА ДОСТАВКИТЕ НА ГАЗ“ Инвестиционен приоритет 4.1.: „Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия“ Дейности: Подкрепа за изграждането на територията на РБългария на междусистемна газова връзка България – Сърбия – фаза 2 на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка България-Сърбия“.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са всички необходими разрешителни по Закона за водите за изграждане на съоръжения, пресичащи водни обекти.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

	Проектът предвижда нови технологии, нови продукти, нови процеси или нови услуги, които допринасят за защита на околната среда или за по-ефективно използване на ресурсите – намаляване на образуваните отпадъци, безотпадни технологии, рециклиране на строителни материали, нисковъглеродна икономика, пречистване на водите.	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
	Предложения, по които се предвижда въвеждане на техники и производствени практики, които водят до подобряване състоянието на околната среда и опазване на човешкото здраве.	Когато е приложимо към съответния проект. Критерият е включен в Становището по ЕО на ОПИК 2014-2020.
отпа- дъци	При изграждане на системи за топлоснабдяване, газоснабдяване, енергийни системи, е предвидена оценка и анализ на различните алтернативи и възможност за използване на отпадъците като енергиен ресурс и т. н.	

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 2014-2020 г.“

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
	ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ПОДОБРЯВАНЕ ДОСТЪПА ДО ЗАЕТОСТ И КАЧЕСТВОТО НА РАБОТНИТЕ МЕСТА“ <i>Инвестиционен приоритет № 1: „Достъп до заетост за търсещите работа и неактивните лица, включително трайно безработни и лица, отдалечени от пазара на труда, а също и чрез местните инициативи за заетост, и подкрепа за мобилността на работната сила“ Дейности:</i> Предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда, активиране на неактивни лица, организиране и участие в трудови борси и др., подкрепящи услуги за заетост; – Професионално информиране и консултиране, вкл. по въпроси относно упражняването на трудови и осигурителни права; – Психологическо подпомагане; – Предоставяне на мотивационно обучение; – Предоставяне на обучение за повишаване на професионалната квалификация или придобиване на нова; – Предоставяне на обучение за придобиване на ключови компетентности; – Осигуряване на заетост след предоставяне на посреднически услуги и/или обучение; – Осигуряване на обучение по време на работа (чиракуване) и стажуване; – Предоставяне на стимули за насърчаване на мобилността на търсещи работа лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда; – Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда; – Работа с работодателите за преодоляване на дискриминационни нагласи при наемането на представители на уязвими групи на пазара на труда, заедно с предоставянето на посреднически услуги за работодателите.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
	Проектът допринася за създаването на „зелени работни места“.	Приоритет съгласно Съобщение на Европейската комисия „Инициатива за зелена заетост: оползотворяване на потенциала на зелената икономика за създаване на работни места“ (COM(2014) 446 final).

Н2000 и БР	Проектът допринася за създаването на „зелени работни места“ около и в териториите от мрежата Натура 2000, включително в управлението на 33.	Съгласно Мярка 7 и 41 от НППРД.
<p>Инвестиционен приоритет № 2 и 3: „Устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора, в частност тези, които не са ангажирани с трудова дейност, образование или обучение, включително младите хора, изложени на риск от социално изключване и младите хора от маргинализирани общности, включително чрез прилагане на гаранцията за младежта“</p> <p>Дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда, организация на трудови борси и други подкрепящи услуги за заетост; – Дейности за активиране на икономически неактивни младежи, които не са в образование или обучение, за включването им на пазара на труда, в т.ч. информационни кампании и събития, трудови борси, ателиета за търсене на работа и др.; – Професионално информиране и консултиране; психологическо подпомагане; – Предоставяне на обучение след регистрация като безработно лице - мотивационни обучения, обучение за придобиване на професионална квалификация, обучение за придобиване и усъвършенстване на ключови компетентности, обучения по предприемачество; – Осигуряване на възможност за заетост, в т.ч. обучение по време на работа и стажуване, след регистрация като безработно лице; – Предоставяне на стимули за насърчаване на географската мобилност с цел работа; – Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на безработни младежи; – Популяризиране и насърчаване стартирането и развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество; – Предоставяне на обучения за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения; – Подпомагане разработването на бизнес идеи и насочване към финансиращи програми за стартиращи предприемачи, в т.ч. по ОП РЧР. 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
Н2000 и БР	Проектът допринася за обучение на млади предприемачи за планиране и развитие на екологосъобразен бизнес в територии, попадащи в Натура 2000.	Съгласно Мярка 110 от НППРД
<p>Инвестиционен приоритет № 4: „Модернизиране на институциите на пазара на труда, като публични и частни служби по заетостта и повишаване на адекватността спрямо потребностите на пазара на труда, включително чрез действия за повишаване на транснационалната мобилност на работната сила, както и чрез схеми за мобилност и по-добро сътрудничество между институциите и съответните заинтересовани страни“</p> <p>Дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Подкрепа за процесите на планиране, управление, мониторинг, оценка и адаптиране на политиките в сферата на пазара на труда и на тяхното прилагане – извършване на анализи, проучвания, изследвания, прогнози и др. за състоянието на пазара на труда; – Разработване, внедряване и усъвършенстване на инструменти за наблюдение, анализ и оценка на състоянието и тенденциите на пазара на труда, предприятията и характеристиките на работната сила; – Разработване на нови и подобряване на съществуващите посреднически услуги на пазара на труда; – Провеждане на специализирани изследвания, проучвания и анализи, включително за транснационална географска и професионална 		

мобилност, за ефективността и удовлетвореността на потребителите на услуги, предоставяни от Агенцията по заетостта и партньорите на EURES;

- Проектиране на иновационни работни процеси, изграждане на нови модели на мениджмънт, система за мониторинг и оценка на ефективността на изпълнението, вкл. на качеството на предоставяните услуги, както и промяна в нормативните актове относно дейността на Агенцията по заетостта;
- Разработване и внедряване на електронно предоставяне на услуги на пазара на труда, включително онлайн посреднически услуги;
- Осигуряване на възможности за аутсорсинг на определени работни процеси;
- Разработване на системи и платформи за осигуряване на адекватни взаимодействия между Агенцията по заетостта и работодатели;
- Укрепване на капацитета на публични и частни трудови посредници и медиатори, в т.ч. обучения за служителите, с цел улесняване на достъпа и повишаване на качеството на предоставяните услуги в полза на търсещите работа лица и работодателите;
- Повишаване на качеството на предоставяните от Агенцията по заетостта услуги посредством обучения за развитие на специфични умения, знания и компетентности на служителите в Агенцията по заетостта;
- Подпомагане обезпечаването на специализирани трудови посредници, трудови медиатори, мениджъри на случай и психолози за работа с уязвимите групи на пазара на труда;
- Организация на събития;
- Изграждане на по-ефективни и синергични взаимодействия и обмен на добри практики и опит между Европейските публични служби по заетост и други институции и организации в областта на трудовия пазар за прилагане на иновационни подходи и интегрирани дейности;
- Надграждане на системи за контрол на изпълнението на дейността на служителите на Агенция по заетостта;
- Материално и техническо обезпечаване и подsigуряване на работните процеси на служителите в Агенцията по заетостта, включително осигуряване на необходимите дълготрайни материални и нематериални активи;
- Предоставяне на посреднически услуги за търсещи работа лица и работодатели за транснационална мобилност, включително за чиракуване и стажуване, организиране и участие в информационни събития, трудови борси и др. подкрепящи услуги за заетост в България и други страни от мрежата EURES;
- Предоставяне на EURES подкрепящи услуги, които ще улеснят наемането на работа на търсещите работа лица, желаещи да работят в чужбина като обучения за придобиване на езикови компетентности, межкултурни компетенции, професионални обучения за специфични умения и др.;
- Повишаване качеството на услугите за търсещите работа и работодателите чрез организиране и участие в специализирани обучения на служителите предоставящи EURES услуги, чрез разработване на стандарти за услуги, изготвяне на наръчници и др.;
- Подпомагане осъществяването на дейностите по подбор и акредитация на партньорите на мрежата EURES в България;
- Създаване на система за планиране, управление, мониторинг и оценка за проследяване на ефективността от работата на българските партньори на мрежата EURES;
- Развитие на технически инфраструктури и оперативна съвместимост между базите данни на предоставящите посреднически услуги за мобилност и европейския портал EURES.

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърча развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.

Инвестиционен приоритет № 5: „Самостоятелна заетост, предприемачество и създаване на предприятия, включително иновативни микро, малки и средни предприятия“

Дейности:

- Популяризиране на стартирането и развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество;
- Предоставяне на обучения за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения;
- Предоставяне на финансова подкрепа за стартиране на самостоятелна заетост;
- Предоставяне на специализирани консултантски услуги на самостоятелно заети лица по въпроси, свързани с развитието на бизнеса – счетоводни услуги, услуги по управление на човешките ресурси и други подпомагащи развитието на начинаещия бизнес услуги, напр. достъп до мрежи, насърчаващи бизнес развитието, според конкретните нужди;

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
H2000 и БР	Проектът допринася за създаването на „зелени работни места“ и/или за обучение на млади предприемачи за планиране и развитие на екологосъобразни бизнес практики в териториите, попадащи в Натура 2000.	Съгласно Мярка 7, 41 и 110 от НПРД. По тези мерки ще се предоставят обучения за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения, с изключение на тези, попадащи в обхвата на ПРСР по мярка 91.

Инвестиционен приоритет № 6: „Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции“ Дейности:

- Предоставяне на обучение за повишаване на професионалната квалификация и/или за придобиване на нова;
- Предоставяне на обучение за придобиване на ключови компетентности;
- Осигуряване на достъп до продължаващо обучение с цел по-добра професионална реализация и повишена професионална подготовка на кадрите;
- Осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот;
- Разработването и внедряване на системи за съобразено с нуждите на работодателите обучение на заети лица, отговарящи на високи стандарти за качество;
- Подкрепа за практики, насочени към адаптиране на знанията и уменията на заетите към реалните нужди на пазара на труда и на ниво предприятие, в т.ч. при въвеждане на нови, „зелени“ и по-ресурсно ефективни технологии;
- Въвеждане на обучителни методи и програми, основани на практиката, за повишаване знанията, уменията и компетенциите на заетите съобразно нуждите на пазара на труда;
- Подкрепа за реализация на стратегии за учене през целия живот за работната сила, в сътрудничество със социалните партньори, включително обучения и развиване на умения, надграждане на преносими компетенции, като чужди езици, дигитални компетенции, предприемачество и др.

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
	Проектът допринася за преодоляване на недостига на „зелени“ умения в съответствие с реалните нужди на пазара на труда.	Приоритет съгласно Съобщение на Европейската комисия „Инициатива за зелена заетост: оползотворяване на потенциала на зелената икономика за създаване на работни места“ (COM(2014) 446 final).
Инвестиционен приоритет № 7: „Приспособяване на работниците, предприятията и предприемачите към промените“ Дейности: <ul style="list-style-type: none"> – Предоставяне на посреднически услуги; – Предоставяне на обучения на работното място; – Подкрепа за практики и предоставяне на услуги за заети и работодатели с цел превенция или смекчаване последствията от икономическо реструктуриране; – Подкрепа за практики за насърчаване професионалната и географската мобилност на заети лица; – Подкрепа за практики за въвеждане на гъвкави форми на заетост; – Подкрепа за практики за усъвършенстване на системите за управление на човешките ресурси в предприятията, с акцент върху практиките за трайно интегриране на младите хора на работното място, по-лесното съвместяване на професионалния, семейния и личния живот, както и удължаване трудовия живот на по-възрастните работници и служители; – Подкрепа за практики за въвеждане на иновативни, по-производителни и „по-зелени“ модели за организация на труда в предприятията; в т.ч. за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труда, подобряване професионалния и здравния статус на работниците и служителите, както и за подобряване на социалния климат; – Подкрепа за практики, насочени към стимулиране на защитата на трудовите, осигурителните и социалните права на работниците и служителите, равнопоставеността и равното третиране на работното място; – Подкрепа за практики, насочени към развитие на корпоративната социална отговорност; – Подкрепа на практики, насочени към борба със сивата икономика и недекларираната заетост; – Предоставяне на обучения за мениджъри на МСП и предприемачи с оглед подобряване на техните управленски и предприемачески умения. 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
	Проектът допринася за преодоляване на недостига на „зелени“ умения в съответствие с реалните нужди на пазара на труда и на ниво предприятие.	Приоритет съгласно Съобщение на Европейската комисия „Инициатива за зелена заетост: оползотворяване на потенциала на зелената икономика за създаване на работни места“ (COM(2014) 446 final).

ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ“

Инвестиционен приоритет № 1: „Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите“

Дейности:

- Направление „Подобряване достъпа до заетост” – активиране на икономически неактивни лица; посредничество за намиране на работа; професионално информиране и консултиране; психологическо подпомагане; мотивационно обучение; предоставяне на обучение; включване в стажуване, чиракуване, заетост в т.ч. в сферата на социалната икономика; насърчаване на самостоятелната заетост и др.;
- Направление „Подобряване достъпа до образование” – превенция на ранното отпадане от училище; интеграция в образователната система на деца и младежи; подобряване достъпа до образователни услуги за ранно детско развитие; ограмотвяване на възрастни;
- Направление „Подобряване достъпа до социални и здравни услуги” - подобряване достъпа до и предоставяне на качествени социални и здравни услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги, съгласно специфичните потребности на целевата група; предоставяне на индивидуални консултации и социално-здравна медиация на представителите на целевите групи; повишаване информираността относно социалните и здравните им права; насърчаване семейното планиране и отговорното родителство; повишаване здравната култура и др.;
- Направление „Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи” - планиране, управление, наблюдение и оценка на инициативи за социално-икономическа интеграция на социално изключени хора, групи и маргинализирани общности и за общностно развитие; общностни дейности за промяна на практики, имащи негативно влияние върху социалното включване; подкрепа за включване на целевите групи в процесите на формиране и изпълнение на национални и местни политики; инициативи за преодоляване на стереотипи; инициативи за популяризиране на културната идентичност на етнически общности, вкл. в сферата на традиционните дейности и талантите (занаяти и изкуства).

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава добри практики в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	За проекти в Направления „Подобряване достъпа до заетост” и „Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи”.
H2000 и БР	Проектът допринася за създаването на „зелени работни места“ и/или за планиране и развитие на екологосъобразни бизнес практики около и в териториите от мрежата Натура 2000, включително в управлението на ЗЗ.	Съгласно мерки 7, 41 и 110 от НПРД.

Инвестиционен приоритет № 2: „Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост”

Дейности:

- Предоставяне на услуги за семейства с деца (включително деца с увреждания), услуги по превенция и на подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги в общността или в семейна среда;
- Реализация на интегрирани подходи за насърчаване участието на пазара на труда на лица, полагащи грижи за зависими членове на семейства,
- Подобряване достъпа до заетост на хората с увреждания и други уязвими групи чрез интегрирани комплексни мерки и предоставяне на подкрепящи услуги, вкл. в общността;
- Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето, в т.ч. чрез целеви действия, насочени към уязвими групи;

– Местни социални дейности за социално включване;

Инвестиционен приоритет № 3: „Повишаване на достъпа до услуги, които са на достъпна цена, устойчиви и висококачествени, включително здравни и социални услуги от общ интерес”

Дейности:

- Предоставяне на подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги в общността или в домашна среда; услуги за ранно детско развитие; услуги за превенция и ранна интервенция за деца, услуги за възрастни хора, за хора с увреждания и други уязвими групи от населението;
- Осигуряване на необходимите ресурси и услуги, вкл. услуги по превенция за премахване на институционалния модел на грижа за децата и младежите чрез създаване на мрежи от социални услуги и междусекторни услуги в общността, в семейна или близка до семейната среда;
- Осигуряване на необходимите ресурси и услуги за премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез създаване на мрежа от социални и междусекторни услуги в общността;
- Развитие на приемна грижа и други превантивни и алтернативни форми на грижа и услуги;
- Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето, в т.ч. чрез целеви действия, насочени към деца, младежи и уязвими групи;
- Местни социални дейности за социално включване;

Инвестиционен приоритет № 4: „Насърчаване на социалното предприемачество и на професионалната интеграция в социалните предприятия и насърчаване на социалната и солидарна икономика с цел улесняване на достъпа до заетост ”Дейности:

- Подкрепа за дейността на социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания във връзка с осигуряване на заетост;
- Социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество ;
- Социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи в сектора на социалната икономика;
- Обучение и квалификация за лицата, за които се осигурява заетост в социалните предприятия, специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания;
- Оборудване и адаптиране на работни места;
- Подкрепа за дейности, свързани със създаване на партньорства и разпространение на добри практики в сферата на социалната икономика;
- Подобряване на капацитета и човешките ресурси за ефективно управление на социалните предприятия, специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания;
- Предоставяне на „подкрепена заетост” на хората с увреждания;
- Обществени информационни кампании относно потенциала на социалната икономика.

ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ В СФЕРАТА НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО, РАВНИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ И НЕДИСКРИМИНАЦИЯТА И УСЛОВИЯТА НА ТРУД“

Инвестиционен приоритет № 1: „Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление“

Дейности:

- Подкрепа за процесите на планиране, управление и адаптиране на политиките в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд;
- Подобряване координацията в и между институциите, работещи в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд;

<ul style="list-style-type: none"> – Изготвяне на анализи, проучвания, изследвания, прогнози в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд; – Разработване/актуализиране на финансови модели за остойностяване предоставянето на услуги; – Провеждане на мониторинг и оценка на ефективността, ефикасността на политиките в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд; – Изграждане и развитие на комуникационни системи платформи и мрежи и други; – Предоставяне на специализирани обучения на служителите в институциите, работещи в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд; – Организация на събития. 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО“ Дейности: <ul style="list-style-type: none"> – Изготвяне на специфични анализи и изследвания на опита на други държави-членки; – Обмен на персонал, ръководители на програми и проекти, обучаващи, представители на заинтересованите страни, както и на представители на целевите групи; – Организация на публични събития, семинари, работни дискусии и обучения с цел насърчаване обмена на опит, информация, добри практики и иновативни подходи между партньорите и другите заинтересованите страни; – Повишаване на капацитета на партньорите и заинтересовани страни по отношение разработването, прилагането, мониторинга и оценката на добри практики и иновативни подходи; – Изграждане на и/или включване в партньорски мрежи, туининг (побратимяване); – Съвместно или координирано провеждане на социални експерименти чрез адаптиране и/или валидиране на иновативни модели, практики, услуги, продукти и помощни системи от други държави; 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
	<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ И Е-УПРАВЛЕНИЕ“</p> <p><u>Инвестиционен приоритет:</u> <i>“Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление”</i></p> <p>Примерни допустими дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Прегледи и оптимизация на регулаторни режими; – Прегледи на съществуващо законодателство във връзка с регулаторната реформа; – Провеждане на оценки на въздействието на законодателството; – Извършване на цялостен преглед и реформа на регистровата система; – Оптимизация и реинженеринг на работните процеси с оглед въвеждане на комплексно административно обслужване; – Стандартизиране и унифициране на административните услуги на общинско ниво и създаване на референтен модел за ключови общински услуги; – Създаване на единни центрове за предоставяне на услуги; – Създаване на мобилни групи от служители за административно обслужване на хора от уязвими групи; – Изграждане на административния капацитет, подобряване на процедурите и практиките, въвеждане на ефективни системи за управление на риска, осъществяване на координирани и съвместни проверки и др. Подобряване на дейността на контролните, регулаторни и приходни органи; – Методологическо осигуряване на процеса по обществени поръчки; – Извършване на ИТ одит в администрацията; – Доизграждане на държавния ХЧО; – Поетапна миграция на електронни системи и услуги на администрациите към ХЧО; – Цифровизиране и превръщане в електронна структурирана информация на регистрите и архивите в администрацията; – Осигуряване на оперативна съвместимост и автоматичен обмен на данни между информационни системи и регистри; – Развитие и доизграждане на информационни системи и услуги в съответствие с провежданата реформа на модела на административно обслужване; – Отваряне към широката общественост на регистри и информация в машинно-четим формат, за събирането и генерирането на която са използвани публични средства („open data”); – Изграждане на онлайн система и телефонен център за указване на помощ при ползване на е-услуги; 	

<ul style="list-style-type: none"> – Изграждане и развитие на Единен системен интегратор ; – Въвеждане на е-обществени поръчки; – Надграждане на е-митници; – Изграждане на национална здравно-информационна система; 		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
ОВОС, ЕО и ОС	Предвиждане на модули (като част от обученията) за обучение по прилагане на превантивните инструменти по околна среда (ОВОС, ЕО, ОС, Предотвратяване на големи аварии с опасни химични вещества, Комплексни разрешителни, Екомаркировка, EMAS).	Изпълнение на предварително условие по отношение на процедурите по ОВОС и ЕО и повишаване на капацитета по прилагане на превантивните инструменти по околна среда.
<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ЕФЕКТИВНО И ПРОФЕСИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ В ПАРТНЬОРСТВО С ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО И БИЗНЕСА“</p> <p><u>Инвестиционен приоритет:</u> <i>„Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление“</i></p> <p>Примерни допустими дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Внедряване на инструменти и системи за управление на качеството, за управление на изпълнението, за оценка и самооценка на дейността на административните структури и за мониторинг на публични политики; – Концентриране на функции и политики чрез функционални прегледи на публичните политики и провеждане на оптимизация; – Подкрепа на процеса на децентрализация и деконцентрация; – Развитие на Интегрираната информационна система за нуждите на държавната администрация; – Развитие на бързи и ефективни методи за подбор на служители в администрацията; – Развитие на механизми за управление на кариерата, включително чрез мобилност (постоянна и временна), менторски, наставнически и коучинг програми, система за приемственост в администрациите; – Укрепване на капацитета на обучителните институции – Институт по публична администрация, Академията на МВР и Института по психология-МВР, Дипломатическия институт към Министъра на външните работи, както и НСОРБ във връзка с целите на приоритета; – Организиране и провеждане на обучения за служителите от администрацията на всички нива; – Изграждане на система за мониторинг на ефективността на обученията; – Развитие на транснационално сътрудничество и координация с държавите членки и с институциите на ЕС; – Разработване на анализи, проучвания, оценки, обучения и др. дейности от НПО или мрежи/коалиции/платформи на НПО, както и от социално-икономическите партньори, за подобряване на бизнес средата и процеса на формулиране, осъществяване и мониторинг на политики; – Съвместни действия между администрации и НПО за реализация на публични политики; – Създаване на система и механизъм за обмен на информация между заинтересованите страни (предприемачи, национални и местни власти и НПО) в областта на устойчивия туризъм в територии по Натура 2000; – Разработване и приемане на нови инструменти и методологии, както и разпространение на най-добри практики за задълбочаване на познанията по конкретни въпроси и/или решения за борба с корупцията, предотвратяване на конфликт на интереси и злоупотреба със 		

служебно положение.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът допринася за повишаване капацитета на администрацията и ефикасността на действията и мерките за интегриране на ПОС и ПИК в останалите политики.	
	Проектът насърчава повишаване на познанията в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на националното и законодателството на ЕС в тези области.	
	Проектът предвижда провеждане на проучвания, анализи, оценки и др. за интегриране на изискванията на ПОС и ПИК, включително мерки за хоризонтална интеграция на ПОС и ПИК в националните политики за развитие.	
<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „ПРОЗРАЧНА И ЕФЕКТИВНА СЪДЕБНА СИСТЕМА“</p> <p><i>Инвестиционен приоритет:</i> „Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление“</p> <p>Примерни допустими дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Анализи, проучвания, методики и оценки подпомагащи провеждането на реформа в структурата, процедурите и организацията на сектор правосъдие, включително с цел повишаване на независимостта на съдебната власт; – Анализ и оценка на действащата система за статистическа отчетност и създаване на нов модел за статистическа отчетност в органите на сектор правосъдие; – Оптимизиране на съдебната карта; – Надграждане и разширяване на обхвата и въвеждане на програмното бюджетиране във всички органи на съдебната власт; – Мерки за балансиране на натовареността на магистратите; – Оценка и реформа на процедурите за назначаване, атестиране и кариерно развитие на магистратите и съдебните служители; – Разработване на инструментариум за оценка на ефективността на ВКС и ВАС за уеднаквяване на практиката на съдилищата за постигане на предсказуемо и качествено правосъдие; – Преструктуриране на дисциплинарното производство за съобразяване с международните стандарти и препоръки; – Предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт чрез създаване на електронни регистри за деклариране на разширен кръг обстоятелства и ефективни механизми за контрол, включително периодични проверки за наличие на корупционни рискове; – Развитие и разширяване на прилагането на алтернативни способи за разрешаване на правни спорове, вкл. провеждане на информационни кампании; – Реформа на наказателната и пенитенциарна политика за ограничаване на наказателната репресия чрез налагане на административно-наказателни санкции; – Въвеждане на нова уредба и организация на експертизите; – Разработване на механизми и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите, използвали услуги от органите на съдебната власт; – Съвместни действия на органите на съдебната власт и ангажираните органи на изпълнителната власт по отношение на специфични теми от наказателното и административното правораздаване (напр. данъчни и митнически престъпления, трафик на хора и ценности, пране и фалшификация на пари, и др.); 		

- Дейности за подобряване на взаимодействието с неправителствените и професионални организации за по-активно включване в процеса на разработването, наблюдението и оценката на стратегиите за реформи и предложения за подобрения в съдебната система;
- Инвентаризация и анализ (одит) на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура, информационните системи и услуги;
- Закупуване и инсталиране на комуникационно оборудване за доразвитие на виртуалната частна мрежа, обхващаща сградите на сектора, гарантираща надежден и сигурен обмен на информация;
- Миграция на съществуващите ресурси, системи и услуги към хибридният частен облак за електронно управление;
- Разработване и внедряване на безхартиена ЕИСС, обучение на магистрати и служители за опериране с нея;
- Разработване на нови и разширяване възможностите на съществуващи електронни услуги, предоставяни от сектор правосъдие;
- Доразвиване на Единна информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП) и свързването ѝ със системите на електронното управление и електронното правосъдие, вкл. ведомствените АИС, които осигуряват данни и обмен на информация;
- Прилагане на видео-конферентни технологии в сектор правосъдие;
- Подобряване и разширяване на учебните програми на Национален институт на правосъдието (НИП), вкл. провеждане на регионални и дистанционни форми на обучения, обучения на обучители и прилагане на добри европейски практики;
- Програми за обмен на магистрати и съдебни служители, вкл. посещения/стажове на място в европейски съдебни институции;
- Развиване на изследователска и аналитична дейност в сферата на правораздаването за нуждите на обучението;
- Развиване и подобряване на технологични и информационни системи, свързани със съдебното „е-обучение“, включително усъвършенстване на електронните регистри;
- Организационно развитие на НИП, вкл. внедряване на система за управление на качеството на съдебното обучение и развиване на комуникационна стратегия за съдебното обучение;
- Развиване и установяване на институционални връзки с европейски мрежи и институции, свързани със съдебното обучение;
- Развиване на капацитета на НИП за управление и прилагане на европейски инструменти, свързани със съдебното обучение;
- Подготовка, организиране и провеждане на обучения (включително дистанционни и други съвременни форми), семинари, кръгли маси и други форми за магистрати, съдебни служители и разследващи органи съгласно Наказателно-процесуален кодекс (НПК), служители на МП и лица, подпомагащи съдебния процес;

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът допринася за събиране и обмен на информация, свързана с предотвратяване, разкриване или наказване на нарушения на законодателството в областта на ПОС и ПИК.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 4: „ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЕСИФ“		
Допустими дейности:		
<ul style="list-style-type: none"> – Осигуряване на консултантски услуги, включително извършване на текущи оценки по стратегически документи, имащи отношение към управлението и изпълнението на ЕСИФ; – Организиране и участие в събития, свързани с координацията между оперативните програми; – Ежегодно актуализиране и разпространение на наръчниците, ръководствата и процедурите на ЦКЗ, СО, ОО, АОП и структурите за координация на политиката по информация и публичност; – Извършване на одити и проверки на място от СО, ОО и дирекция АФКОС в МВР в Управляващите органи, Междинните звена и бенефициентите, включително и по програмите за трансгранично сътрудничество; – Осигуряване на дейността на ЦКЗ и структурите за координация на политиката по информация и публичност по наблюдение, относно 		

изпълнението на програмите, финансирани от ЕСИФ, включително посещения на място;

- Дейности за ограничаване на прекомерната административна тежест, включително на етапа на контрол;
- Обучения за персонала на ЦКЗ, СО, ОО, НСИ, АОП, звеното за държавни помощи към МФ, национална структура за интеграция на ПОС и ПИК и за координация и контрол по изпълнение на мерки от НПРД, Дирекция АФКОС в МВР, структурите за координация на политиката по информация и публичност и, организация и участие в курсове, работни срещи, учебни пътувания, конференции и семинари по въпроси, свързани с управлението на ЕСИФ;
- Финансиране на разходите за възнаграждения и други свързани с тях разходи за сметка на работодателя за служителите от хоризонталните звена – ЦКЗ, СО, ОО и структурите за координация на политиката по информация и публичност за изпълнение на дейности по ЕСИФ;
- Финансиране на разходите за възнаграждения и други свързани с тях разходи за сметка на работодателя за служителите от НСИ, АОП, звеното за държавни помощи към МФ, национална структура за интеграция на ПОС и ПИК и за координация и контрол по изпълнение на мерки от НПРД и Дирекция АФКОС в МВР за изпълнение на дейности по ЕСИФ;
- Осигуряване на участието на служителите от ЦКЗ, СО, ОО, дирекция АФКОС в МВР, и структурите за координация на политиката по информация и публичност в координационни механизми във връзка с управлението на ЕСИФ, включително участие в работни групи и инициативи за обмяна на опит;
- Осигуряване и актуализиране на софтуер, хардуер и специализирано и офис оборудване за нуждите на хоризонталните звена;
- Осигуряване на функционирането на звено за помощ (help desk) за потребителите на ИСУН 2020;
- Осигуряване на хардуер и софтуер, IT и телекомуникационни устройства, които са необходими за поддържането на ИСУН 2020;
- Надграждане и поддръжка на ИСУН 2020 с приложения;
- Изграждане на информационна система за програмния период 2021-2027 г.;
- Обучения за потребителите на ИСУН 2020 и информационната система за програмния период 2021-2027 г.;
- Поддържане на документалния фонд на оперативните програми 2007-2013 г.;
- Поддържане и развиване на Единния информационен портал www.eufunds.bg, който да дава достъп до обща и специализирана информация относно управлението на ЕСИФ в България;
- Поддържане и развитие на 28-те информационни центъра;
- Организиране на информационни събития, семинари, обучения, конференции, изложения, срещи и директна комуникация, включително интернет кампании;
- Целенасочена работа с медии с цел популяризиране изпълнението на ЕСИФ в България;
- Осигуряване функционирането и провеждане на обучения на членовете на Националната мрежа на служителите по информация и публичност на програмите;
- Развитие на капацитет в НСОРБ за подпомагане приоритетно на малките общински администрации при разработване на документации за обществени поръчки в изпълнение на проекти, финансирани от ЕСИФ;
- Развитие на Общинския ресурсно-координационен център към НСОРБ;

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава повишаване на познанията в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на националното и законодателството на ЕС в тези области.	В зависимост от проекта.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020 г.“

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
	<p>ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ“</p> <p><i>Инвестиционен приоритет 1а: „Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа“</i></p> <p>Дейности:</p> <p>1. Създаване и развитие на центрове за върхови постижения(ЦВП) вкл. обновяване на научноизследователската инфраструктура и въвеждане на стратегически научноизследователски програми;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Изграждане на нови или значително модернизиране на съществуващи специализирани научноизследователски инфраструктури; – Закупуване и модернизиране на оборудване необходимо за реализиране на научноизследователските програми; – Провеждане на пазарно-ориентирани научни изследвания на най-високо международно ниво в приоритетните области на ИСИС; – Въвеждане на нови научни изследвания, обучителни и образователни методи в практиката им; – Привличане на водещи изследователи и върхови специалисти за провеждане на научни изследвания на високо ниво в приоритетните области на ИСИС; – Осигуряване на специализации във водещите научни центрове в чужбина на висококвалифицираните изследователи; – Изграждане на стратегически партньорства и съвместни научноизследователски програми с водещи европейски научноизследователски центрове; – Участие в международни и транснационални научноизследователски програми/партньорства, които гарантират високо ниво на международна видимост и научна свързаност; – Осигуряване на отлични условия за работа и обучение за участващите изследователи, включително високо ниво на обмен и мобилност; – Разпространение на техните научни резултати сред академичната общност и бизнеса на международно и национално ниво; – Развитие на устойчиви източници на финансиране и условия на работа, включително развитието на устойчиви партньорства с бизнеса и провеждане на съвместни проекти с частни инвеститори; – и други свързани с тях дейности, необходими за пълноценното функциониране на ЦВП. <p>2. Създаване и развитие на центрове за приложни научни изследвания, наричани центрове за компетентност (ЦК), вкл. обновяване на научноизследователската инфраструктура и въвеждане на стратегически научноизследователски и иновационни програми.</p> <p>3. Изграждане на регионален капацитет за специализация съгласно ИСИС в рамките на научни институции и висшите училища извън област София-град.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Изграждане на нови и модернизация на съществуващите лаборатории за научни изследвания, анализ, изпитване и дизайн (вкл. виртуален дизайн); – Закупуване и инсталиране на нови научноизследователски инструменти и друг научноизследователски инструментариум, необходими за 	

<p>провеждане на научни изследвания;</p> <p>– Закупуване и инсталиране на ново оборудване за пилотни лаборатории и лаборатории за създаване на прототипи за „обучение чрез правене“ на специалисти, които представляват интерес за фирмите от региона;</p> <p>– Изготвяне на пилотни научноизследователски проекти, насочени към насърчаване на сътрудничеството с регионалните бизнес играчи и към откриване на най-надеждните модели за сътрудничество;</p> <p>– Провеждане на приложни научни изследвания или и/или експериментални развойни дейности, при поискване от страна на регионални индустриални клъстери и разработване на концептуални инструменти за дългосрочни партньорства на регионално равнище;</p> <p>– Осигуряване на бизнес, специализирани научноизследователски услуги, които изискват от специална научна експертиза на операторите (например, разработване на оригинален дизайн на нов тип продукти или услуги);</p> <p>– Обучение на специалисти в областите на ИСИС на съвременните методи за технологичен растеж, както и на основните етапи на трансфер на иновативни концепции в продукти и промишлени дейности;</p> <p>– Защита на интелектуалните права върху научните резултати и иновативните концепции;</p> <p>– други дейности за дългосрочни партньорства между висшето образование, публичните научноизследователски организации и бизнеса на регионално ниво с оглед развитие на регионалната интелигентна специализация.</p> <p>4. Създаване и модернизиране на уникални научни инфраструктури, в т.ч. и на уникални колекции и архиви и регионални партньорски съоръжения/разпределени възли на паневропейските научни комплекси, определени в Европейската пътна карта за научна инфраструктура;</p> <p>5. Осигуряване на подкрепа за достъп на български научни организации и висши училища до европейски технологични платформи, съвместни технологични инициативи и Европейския институт за технологии и иновации;</p> <p>6. Осигуряване на достъп на български изследователи до международни бази данни и публикации (отворени бази данни и инициативи за отворен достъп на ЕК), и подкрепа за участието на български научни организации и висши училища (без ЦВП и ЦК) в европейски и световни партньорски проекти и мрежи, с цел повишаване на конкурентоспособността и качеството на подготовката на изследователите в приоритетните области на ИСИС;</p>		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
въздух	Дейностите по проекта са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27.06.2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии с цел ограничаване на емисиите на прахообразни вещества.	При мерки за изграждане и модернизация на инфраструктура.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта (напр. обучения, обмен на опит и др.).
	Проектът предвижда рехабилитация и модернизиране на съществуваща база.	При мерки за изграждане и модернизация на инфраструктура.
химикали	Проектът предвижда научноизследователска дейност в областта на комбинираното въздействие на химикалите.	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за

		околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
	Проектът предвижда научноизследователска и иновационна дейност в областта на наноматериалите.	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
	Проектът предвижда научноизследователски изследвания и разработки в областта на химикалите, които нарушават функционирането на ендокринната (хормоналната) система (ендокринни разрушители).	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
	Проектът предвижда научноизследователски разработки за идентифициране на рисковете от употребата на опасни химикали в изделия.	Приоритет на ЕС съгласно европейското законодателство в областта на химикалите (Регламент REACH) и Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 „Благоденствие в рамките на нашата планета”.
хими-кали	Проекти за изграждане или модернизиране на лабораторната инфраструктура и капацитет за изпитване на опасни химикали, в т.ч. устойчиви органични замърсители, в различни матрици (почви, въздух, води (включително приоритетни и специфични вещества във води, седименти и биота), храни, потребителски изделия).	Приоритет съгласно актуализирания Национален план за действие за управление на устойчиви органични замърсители, 2012-2020.
води	Включените в проекта изследвания и дейности, са свързани с осигуряване прилагането на изискванията на правото на Европейския съюз в областта на управление на водите.	
	Проектът предвижда разработване или внедряване на иновативни технологии, съответстващи на приоритетите, определени в Стратегическия план за иновации по водите, одобрен в рамките на Европейското партньорство за иновации.	
кли-мат	Проектът предвижда по-голяма площ за озеленяване, изграждане на „зелени покриви”, „зелени стени”.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ“

Инвестиционен приоритет 10i: „Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната и системата на обучение“

Дейности:

- Дейности за подобряване на ключовите компетентности на учениците с акцент върху грамотността, уменията за общуване на чужд език, дигиталната компетентност, социалните и гражданските компетентности;
- Въвеждане на модерни технологии и интерактивни методи и средства в образователния процес, включително и на електронно съдържание;
- Разработване, актуализиране и оценка на ефективността на учебни планове и програми;
- Изграждане на модерна защитена образователна среда в училищата, базирана на съвременни съоръжения за ИКТ за онагледяване/представяне на учебния материал и за обезпечаване на специализираните кабинети (физика, химия и др.);
- Внедряване на интелигентни интерактивни системи за общуване с родители и общество;
- Изграждане на облачна среда за образователни услуги и съдържание с надежден комуникационен достъп на потребителите – експерти, педагогически кадри и ученици;
- Модернизиране на учебния процес чрез внедряване на ИКТ решения за преподаване и учене от разстояние, въвеждане на дистанционна форма за образование и обучение - осигуряване на специализирано оборудване за онлайн сътрудничество и съвместни проекти между институти/висши училища/училища и др.;
- Подобряване на управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование, включително в областта на инспектирането;
- Разработване на стандарти за гарантиране на качеството на предучилищното образование с участието на всички заинтересовани страни (включително родителите) и разработване на подходящи за развитието на децата програми и учебно съдържание, които благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения;
- Разработване на специализиран модул за овладяване на българския език от деца, чиито майчин език не е български, с цел пълноценна интеграция на децата;
- Ранен скрининг на обучителните трудности с оглед на планиране на адекватна индивидуална подкрепа;
- Насърчаване на семействата за сътрудничество и участие във възпитателно-образователния процес;
- Подкрепа на педагогическите иновации, които увеличат шансовете на децата и учениците за постигане на по-добри образователни резултат;
- Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище;
- Измерване на постиженията на учениците в областта на четенето, математиката и природните науки в т.ч. дейности, свързани с участие в национални и международни изследвания, вкл. обучение на педагогически специалисти за прилагане на международни стандарти за оценяване на учениците;
- Въвеждане на система за контрол на качеството на труда на педагогическите кадри;
- Осигуряване на занимания по интереси в целодневната организация на учебния ден в училищата;
- Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности и изява на децата и учениците чрез дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на възможности за обучение, съобразно с индивидуалните потребности на децата и учениците, стимулиране на иновативността и предприемачеството;
- Подкрепа за разработване и реализиране на училищни програми, свързани със спецификата на организация и провеждане на дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на достъп до предучилищна подготовка чрез разширяването на възможностите за включване в полудневни групи;
- Въвеждане на ефективна система за продължаваща квалификация на педагогическите кадри, мотивираща младите хора, съобразно нуждите и професионалното развитие, чрез подкрепа за използване на иновативни методи за преподаване и за начините на овладяване на културното многообразие в класната стая;
- Внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика за училищната готовност;
- Разработване, апробиране и изграждане на система за ранно предупреждение, насочена към издирване, активиране и прилагане на мерки за превенция, интервенция и за компенсиране към лица от 5 до 18 годишна възраст в риск от отпадане, отпаднали или никога не посещавали

училище с оглед завършване на образование, продължаване на обучение или придобиване на квалификация.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление, ориентирано към опазването на околната среда поведение и ползи от „зелената“ икономика.	В зависимост от проекта (напр. обучения, обмен на опит и др.).
H2000 и БР	Проектът допринася за разработване и изпълнение на програми за екологично образование с фокус върху Натура 2000 за ученици и студенти и насърчаване на еколошкодещото поведение у подрастващите.	Съгласно Мярка 11 и 85 от НПРД.

Инвестиционен приоритет 10ii: „Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение“

Дейности:

- Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите;
- Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени;
- Създаване на национална система за оценяването на придобитите знания, умения и компетентности на завършващите по всяко професионално направление в системата на висшето образование, с участието на работодателите;
- Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол;
- Усъвършенстване на системата за акредитация, чрез стимулиране гъвкавостта и прозрачността на външното и вътрешно оценяване на качеството във висшите училища и научните организации;
- Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на Висшите училища;
- Оптимизиране структурата и дейността на висшите училища чрез подобряване модела на финансиране;
- Използване на HE Innovate като инструмент за самооценка и насърчаване на промени и иновации във висшите училища.
- Насърчаване участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове, изследователски школи, центрове по предприемачество и др.;
- Предоставяне на студентски стипендии в т.ч. за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и на стипендии за специални постижения в науката инженерно-техническите дейности, педагогическите науки, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип); ;
- Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+ ще се осъществяват дейности като: мобилност с цел обмен на опит/практика на студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и изследователи от чуждестранни европейски университети и изследователски центрове в България, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
- Подкрепа за мерки за популяризиране на науката и научните изследвания.
- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на науката;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти – докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени в научния сектор, вкл. и чрез съвместни програми насочени към научни изследвания с бизнеса;
- Подкрепа за развитието на докторанти, които реализират „проектна“ докторантура в приоритетни за държавата научни области и икономически сектори;
- Развитие на партньорски мрежи между български и чуждестранни учени, изследователи, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и учители за провеждане на научни изследвания;
- Създаване на изследователски потенциал и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, включително чрез привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации;
- Подпомагане на процеса на разпространение на научните резултати, вкл. подпомагане на организирането на национални и международни научни форуми (конференции, семинари, симпозиуми, конгреси, летни училища, състезания);
- Мерки за въвеждане на задължителна, периодична независима оценка на организациите, финансиращи и провеждащи научни изследвания, развойна дейности и иновации, наред със система за регулярен мониторинг и анализ;

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление, ориентирано към опазването на околната среда поведение и ползи от „зелената“ икономика.	
води	Проектът допринася за осигуряване на обучение, свързано с прилагането на изискванията на правото на Европейския съюз в областта на управление на водите.	
H2000 и БР	Проектът допринася за разработване и изпълнение на програми за екологично образование с фокус върху Натура 2000 за ученици и студенти.	Съгласно Мярка 85 от НППД.

Инвестиционен приоритет 10iii: „Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.“

Дейности:

- Подкрепя за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на образованието и обучението;
- Развитие на капацитета и създаване на стимули за мотивиране и задържане на млади специалисти в системата на предучилищното и училищното образование напр. чрез:
 - осигуряване на стипендии на млади педагогически специалисти, заети в системата на предучилищното и училищното образование, които желаят да продължат обучението в образователно-научна степен „доктор” по педагогически науки;
 - създаване на модел на професионален профил за всяка длъжност от кариерното развитие на педагогическите специалисти, който да определя необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения на педагогическите кадри по степен на образование, вид подготовка и образователна институция;
 - разработване и въвеждане на модел на атестиране на педагогическите кадри, базиран на професионални стандарти и въвеждане на електронна система за оценяване, като основа за професионално и кариерно развитие;
 - изграждане на информационна система с регистри на педагогическите кадри и на обучаващите организации и институции;
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти във висшето образование, включително и чрез съвместни програми с бизнеса;
- Подкрепя на стажант-учители чрез финансиране на стажантската практика от практическата подготовка на студентите във висшите училища;
- Насърчаване на гъвкави пътеки за учене през целия живот за лицата, необхванати от традиционната образователна система чрез разширяване на спектъра от възможности за учене в т. ч. огромяване на възрастни, курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени и за придобиване на степени на професионална квалификация;
- Подкрепя на дейности за подобряване на координацията на заинтересованите страни и за изграждане на механизми за взаимодействие при планирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката за УЦЖ;
- Разширяване на спектъра от изследвания, анализи и оценки на въздействието за формиране на адекватни политики за образование и обучение през целия живот;
- Подкрепя за дейности по Националната квалификационна рамка и по секторните квалификационни рамки;
- Създаване на условия за информационно осигуряване на процесите в системата за УЦЖ;
- Развитие на системата за кариерно ориентиране (информиране и съветване, консултиране, оценка на компетенциите, наставничество, юридическа помощ, обучение за вземане на решение, формиране на умения за управление на кариерата) за ученици и студенти в системата на образованието;
- Изграждане на функционираща национална система за валидиране на резултати от неформалното образование и самостоятелно учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години;
- Популяризиране на ученето през целия живот сред всички слоеве на населението като фактор за личностно развитие, устойчива заетост и социално включване.

Инвестиционен приоритет 10iv: „Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж“

Дейности:

- Подкрепя за дейности, свързани с прилагането на кредитната система в професионалното образование като инструмент за натрупване, признаване и трансфер на резултати от формално, неформално обучение и самостоятелно учене с цел придобиване на професионална квалификация и професионално развитие през целия живот, както и за улесняване на транснационалната мобилност на гражданите.

- Въвеждане на гъвкави форми на обучение в професионалното образование, например модулно обучение за придобиване на професионална квалификация и учебна документация, разработена в сътрудничество с представители на бизнеса;
- Въвеждане и прилагане на обучение чрез работа (дуалното обучение) за лица над 16 години
- Подкрепа за дейността на учебно-тренировъчните и/или други форми на учебни или тренировъчни фирми;
- Поддържане на национална информационна платформа „наука-образование-бизнес“;
- Подкрепа за изграждане на системи за планиране на обучението в зависимост от нуждите на пазара на труда на национално и регионално ниво;
- Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката;
- Актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование с участие на работодателите;
- Разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на „обучение чрез работа“ и подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда за ученици в професионалните гимназии;
- Подкрепа за практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез допълнителни практики в реална работна среда;
- Осигуряване на допълнителна практическа подготовка на студенти в реална работна среда;
- Подкрепа на дейности, свързани със създаването на модел на кариерно ориентиране на училищно ниво и модел на връзка на училището с пазара на труда;
- Синхронизиране на механизмите за присъждане на кредити в ПОО и валидиране на резултати от неформалното обучение и самостоятелното учене;
- Подкрепа за развитие на система за осигуряването на качество в ПОО;
- Подкрепа за обучение на наставници за практическо обучение във фирмите при дуалната форма на професионално обучение;

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда включване на обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	За проекти за актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование и във всички нива на образование.
	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление, ориентирано към опазването на околната среда поведение и ползи от „зелената“ икономика.	

ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ“

Инвестиционен приоритет 9i: „Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост“

Дейности:

- Въвеждане на модел за ранно оценяване на образователните потребности на децата от предучилищна възраст и за превенция и ранна интервенция на обучителните им затруднения;
- Изграждане на функционален модел за подкрепа на процеса на включващо обучение чрез участието и с използването на капацитета на специалните училища за ученици със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;
- Осигуряване на условия и ресурси за изграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо образование чрез: осигуряване на подходящи архитектурни и битови условия, повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на екипната работа; прилагане на гъвкави форми на обучение; осигуряване на специализирани пособия и помагала; осигуряване на индивидуална подкрепа за обучение и развитие съобразно образователните потребности на децата и учениците и др. Създаване на специализирани кабинети за работа с децата и учениците на ниво детска градина и училище;
- Осигуряване на условия за подпомагане на младежи с увреждания за кандидатстване във висши училища;
- Подкрепа за обучението на студенти, специализанти и докторанти с увреждания;
- Осигуряване на условия за изграждане на положителни обществени нагласи към процеса на включващо обучение в детските градини и в училищата;
- Подкрепа на процеса на приобщаващо образование и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от специални детски градини и училища;
- Осигуряване на алтернативни модели за работа с ученици с девиантно поведение, за подпомагане на образованието им и на социалното им включване;
- Осигуряване на подкрепа за деца, включени в процеса на деинституционализация;
- Създаване на условия за активно партньорство с родителите на ниво детска градина и училище;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи спрямо обучението на деца и ученици със специални образователни потребности в общообразователни детски градини и училища и недопускане на дискриминирането им от учители, други деца или родители.

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава повишаване на познанията в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области	В зависимост от проекта.
	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление и ориентирано към опазването на околната среда поведение.	

Инвестиционен приоритет 9ii: „Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности, като например ромите“

Дейности:

- Допълнително обучение по български език за децата и учениците (вкл. деца и ученици, търсещи или получили международна закрила), за които българският език не е майчин;
- Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда;
- Осигуряване на подходяща материална и психологическа подкрепа за включване на децата и учениците от ромски произход от обособените по етнически признак детски градини и училища чрез поетапен прием в детски градини и училища извън ромските квартали;
- Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез закриване или преобразуване на обособени на етнически принцип детски градини и училища в населените места с повече от една детска градина/едно училище;
- Подкрепа за ромски семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация;
- Подкрепа за продължаване на образованието в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища;
- Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, и деца и ученици, търсещи или получили международна закрила;
- Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система;
- Насърчаване участието на родителите в образователния процес;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност);
- Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в трудно достъпните райони.

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава обучение в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта.
	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление и ориентирано към опазването на околната среда поведение.	

„ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
МЯРКА 01 „ТРАНСФЕР НА ЗНАНИЯ И ДЕЙСТВИЯ ЗА ОСВЕДОМЯВАНЕ“ Подмерки: 1.1. Професионално обучение и придобиване на умения 1.2. Демонстрационни дейности и действия по осведомяване 1.3. Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва придобиване на знания и изграждане на умения в областта на ПОС и ПИК (напр. добри земеделски практики, спестяване на енергия, ресурси, мерки за адаптация и др.).	
води	Проектът включва обучение и обмен на опит и добри практики за изпълнение на минималните изисквания на РДВ (измерване на черпените обеми вода, въвеждане на водоспестяващи технологии, контрол на замърсяването с нитрати, фосфати, пестициди, изискванията за съхранение на екскрементна маса и разпространение извън нитратно уязвимите зони за намаляване на дифузното замърсяване с азотни (хранителни) вещества и намаляване на органичното замърсяване).	
отпа- дъци	Проектът предвижда обучение за по-устойчиви модели на потребление, ориентирано към опазването на околната среда поведение и ползи от „зеленото“ стопанство, представяне на възможностите за оползотворяване на отпадъците за собствени енергийни и селскостопански нужди.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда изпълнение на дейности в обхвата на: Мярка 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеленият“ туризъм предлага; Мярка 87 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на земи/гори на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000; Мярка 89 - Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на биологичното разнообразие; Мярка 91 - Обучение на млади земеделски производители за планиране и развитие на екологосъобразен бизнес в територии, попадащи в Натура 2000;	Съгласно Мярка 87, 95, 89, 91 от НПРД.
МЯРКА 02 „КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ, УСЛУГИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА СТОПАНСТВО И УСЛУГИ ПО ЗАМЕСТВАНЕ В СТОПАНСТВО“ Подмерки: 2.1. Помощ за осигуряване на консултантски услуги Операция 2.1.1. Консултантски услуги за земеделски и горски стопани		

Операция 2.1.2 Консултантски услуги за малки земеделски стопани 2.2 Създаване на консултантски услуги 2.3. Подпомагане за обучение на консултанти		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва придобиване на знания и изграждане на умения в областта на ПОС и ПИК (напр. добри земеделски практики, спестяване на енергия, ресурси, мерки за адаптация и др.).	
води	Проектът включва обучение и обмен на опит и добри практики за изпълнение на минималните изисквания на РДВ (измерване на черпените обеми вода, въвеждане на водоспестяващи технологии, контрол на замърсяването с нитрати, фосфати, пестициди, изискванията за съхранение на екскрементна маса и разпространение извън нитратно уязвимите зони за намаляване на дифузното замърсяване с азотни (хранителни) вещества и намаляване на органичното замърсяване).	
Н2000 и БР	Проектът включва придобиване на знания/квалификация и изграждане на умения в областта на опазване на биологичното разнообразие, защитените територии и защитените зони, в т.ч. изпълнението на Мярка 4 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на земи/гори за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 4 от НПРД.
почви	Проектът включва консултации и обучение във връзка с предотвратяване на ерозия, киселяване, засоляване, замърсяване, намаляване на почвено органично вещество, уплътняване, както и недопускане палене на стърнища.	
МЯРКА 04 „ИНВЕСТИЦИИ В МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ“ Подмерки: 4.1 Инвестиции в земеделски стопанства <ul style="list-style-type: none"> – Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда; – Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда свързани с изпълнение на дейностите по мярка „Агроекология и климат“ и мярка „Биологично земеделие“; – Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства; – Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата; – Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията; – Инвестиции в машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор; – Инвестиции в недвижима собственост свързана с дейността на земеделските стопанства; – Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия; – Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за нуждите на земеделските стопанства. 4.1.2. "Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства" <ul style="list-style-type: none"> – Инвестиции за модернизация или увеличаване на физическия капитал с оглед намаляване на преките разходи за производство, повишаване 		

на производителността на труда и качеството или разширяване на производството;

- Инвестиции за подобряване на пред-пазарната подготовка или съхранение на продукцията (като оборудване за оборудване за почистване, сортиране, пакетиране на продукцията и сгради за специализирано съхранение и обработка, осигуряване на вентилация, изолация и охлаждане);
- Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- Инвестиции за намаляване на потреблението на енергия;
- Инвестиции за производство на биоенергия за нуждите на земеделските стопанства;
- Инвестиции в машини, оборудване и съоръжения за опазване на околната среда;
- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства.

4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти

- Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;
- Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;
- Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;
- Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;
- Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;
- Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;
- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения.

4.2.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма“

- Създаване или модернизация на съществуващи мощности за преработка на земеделски продукти, включени в Анекс 1;
- Създаване и/или модернизация на капацитета на местните мрежи за прибиране, приемане, съхранение, климатизиране, сортиране и пакетиране на земеделска продукция;
- Инвестиции, свързани с опазване на околната среда/климата, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработването и маркетинга;
- Организиране и прилагане на системи за управление на качеството и хранителната безопасност, ако са свързани с материалните инвестиции по проекта;
- Обработка на селскостопанската биомаса за производство на (електро)енергия от възобновяеми източници от участници, различни от земеделските стопанства. Предвидената подкрепа е само за производство на енергия за собствено потребление.;
- инвестиции за постигане на съответствие със стандарт(ите) на Съюза, които ще станат задължителни за стопанствата в близко бъдеще.

4.4. Непроизводствени инвестиции. Подкрепа за инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с постигане на агроекологичните цели и целите в областта на климата.

Непроизводствени инвестиции за придобиване на активи: Инвестиции в подобрителни мероприятия в пасищата.

Непроизводствени инвестиции в стопанствата обвързани с обработваемата площ и пряко свързани с:

Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност:

- Създаване и възстановяване на групи дървета и дървесни ивици с определена площ, разположени в равнинни обработваеми земи и /или и

<p>полупланински пасища и ливади, възстановяване на полска граница /синори и живи плетове/ с определена площ. Възстановяване на влаголюбива растителност, укрепване на бреговете при наклон, разчистване от нежелана растителност;</p> <p>– Разчистване на нежелана растителност, презасяване със смеси с местен произход, подобрителни мероприятия в пасищата - почистване на пасищата от камъни, храсти и вредна растителност;</p> <p>Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи:</p> <p>– Изграждане на малки елементи за облагородяване на местата - построяване на къщички за птици, изграждане на беседки, екопътеки, поставяне на обозначителни информационни табели и др., включително изграждане на малки водоеми;</p> <p>Контрол на почвената ерозия:</p> <p>– Изграждане на затревени буферни ивици, изграждане на оттокоотвеждащи бразди, изграждане на наорни тераси.</p> <p>Традиционни практики за сезонна паша:</p> <p>– Изграждане на навеси и заслони за стадата и хората на отдалечени места, изграждане на места за водопой.</p> <p>4.4.2 Непроизводствени инвестиции по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства</p> <p>- капиталови дейности в рамките на ангажиментите по агроекологията и климата и Натура 2000, например възстановяване на местообитания и ландшафти, включително създаване или повторно обезпечаване на необходимата инфраструктура, за да се осъществява подходящо управление на местообитанията;</p> <p>- ограждане и други работи за улесняване управлението по опазването, включително системи за защита на водите и почвата;</p> <p>- възстановяване на влажни зони;</p> <p>- възстановяване на елементите и функциите на ландшафта.</p>		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	За дейностите в подпомаганото стопанство са налице всички изискващи се съгласно ЗВ разрешителни (за водовземане, за ползване на воден обект (за изграждането на подприщващи река съоръжения или подпорни съоръжения, променящи крайречната зона) и заустване на отпадъчни води) и се изпълняват параметрите и условията в разрешителните.	
	Предвидени са необходимите пречиствателни съоръжения с цел опазване качеството на водите.	Когато е налице заустване в повърхностни води.
	Налице е или е предвидено оборудване на съоръженията/системите за измерване на черпените водни обеми.	
	В подпомаганото стопанство е осигурено изпълнението на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати, нитрати и пестициди.	
	Подпомаганото стопанство изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане, ползване на воден обект или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	В подпомаганото стопанство е осигурено изпълнение на изискванията за съхранение на екскрементна маса и разпространение извън нитратно уязвимите зони за намаляване на дифузното замърсяване с азотни (хранителни) вещества и намаляване на органичното замърсяване.	

отпадъци	Дейностите в проекта спазват изискванията на Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, приета с ПМС № 339 от 14.12.2004 г. и изискванията на Наредба за третиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 225 от 15.10.2013, обн. ДВ. бр.92 от 22.10.2013 г.	За проектите свързани с изграждане на ПСОВ. Когато е предвидено оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
води	Подпомаганото стопанство е разположено в нитратно уязвима зона или в зона замърсена с нитрати от земеделски източници или в санитарно-охранителна зона на съоръжения за централизирано питейно-битово водоснабдяване на населението.	При финансиране на мерки за намаляване на замърсяването с нитрати.
	Съоръжението, което ще бъде изградено, представлява зелена инфраструктура.	Например заливна площ.
	Проектът предвижда въвеждане на водоспестяваща технология.	При финансиране на мерки за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, пряко свързани с намаляване на производствените разходи, както и създаване и/или пресаждане на трайни насаждения, с цел повишаване на ефективността на използване на водите за подобни дейности.
	С проекта се прилагат одобрените от министъра на земеделието и храните добри земеделски практики.	
отпадъци/ почви	Проектът предвижда прилагане на дейности по рекултивация и намаляване на почвената ерозия с ресурсно-ефективни подходи или чрез оползотворяване на подходящи отпадъчни продукти за целите, вкл. използването на компост.	Критерият следва да се формулира, според спецификата на съответната мярка. В този случай, следва да се използва за дейности за контрол на почвената ерозия.
Н2000 и БР	Проектът отговаря на приложимите критерии за устойчивост, определени в законодателството на ЕС, вкл. в „Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса“.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и същият е съотносим за подпомагането на проекти за биоенергия.

	<p>Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД:</p> <p>Мярка 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми;</p> <p>Мярка 13 - Предотвратяване на засушаването в местообитания в следствие на климатични промени;</p> <p>Мярка 54 – Подкрепа за интеграционни дейности за провеждане на устойчиви практики в земеделието и горското стопанство;</p> <p>Мярка 57 – Други мерки за подкрепа на собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000;</p> <p>Мярка 98 - Изграждане и поддържане на инфраструктура, необходима за възстановяване на природни местообитания и видове;</p> <p>Мярка 106 – Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност;</p> <p>Мярка 101 – инвестиции за подобряване управлението на отпадъците от селското стопанство;</p> <p>Мярка 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.</p>	Съгласно Мярка 101, 47, 54, 57, 13, 98, 106 и 108 от НПРД
КЛИМАТ	Проектът води до спестяване на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове.	
	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
	Проектът предвижда производство на енергия от възобновяеми източници, при допустимо въздействие върху околната среда.	При проекти за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление.
ВЪЗДУХ	Проектът допринася за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, в изпълнение на изискванията на Приложение IX „Мерки за контрол на емисиите от амоняк от селскостопански източници“ от Протокол към Конвенцията от 1979 г. за трансграничното замърсяване на въздуха на далечни разстояния за намаляване на подкиселяването, еутрофикацията и тропосферния озон.	За дейности за инвестиции за безопасни съоръжения за съхранение на оборски тор.
<p>МЯРКА 06 „РАЗВИТИЕ НА СТОПАНСТВА И ПРЕДПРИЯТИЯ“</p> <p>Подмерки:</p> <p>6.1 Стартова помощ за млади земеделски стопани</p> <p>6.2 Стартова помощ за неземеделски дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дейности за развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги); – Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали); – Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.); – Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление; – Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности. 		

6.3 Стартова помощ за развитието на малки стопанства.		
6.4. Подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности		
6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“		
6.4.2 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	За дейностите в подпомаганото стопанство са налице всички изискващи се съгласно ЗВ разрешителни (за водовземане, за ползване на воден обект (за изграждането на подприщващи река съоръжения или подпорни съоръжения, променящи крайречната зона и заустване на отпадъчни води) и се изпълняват параметрите и условията в разрешителните.	Развитие на услуги във всички сектори.
	Налице е или е предвидено оборудване на съоръженията/системите за измерване на черпените водни обеми.	
	В подпомаганото стопанство е осигурено изпълнението на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати, нитрати и пестициди.	
	Налице са разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект за реинжекция или заустване на отпадъчни води, издадени по реда на ЗВ.	В случаите на самостоятелно водоснабдяване, добив на енергия от подземни води и/или заустване на отпадъчни води от обекта (извън централизираното, осигурявано от ВиК оператор).
	Подпомаганото стопанство изпълнява изискванията свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	В подпомаганото стопанство е осигурено изпълнение на изискванията за съхранение на екскрементна маса и разпространение извън нитратно уязвимите зони за намаляване на дифузното замърсяване с азотни (хранителни) вещества и намаляване на органичното замърсяване.	
	Предвидени са необходимите пречиствателни съоръжения с цел опазване качеството на водите.	Когато е налице заустване в повърхностни води.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда въвеждане на водоспестяваща технология.	Критерият цели повишаване на ефективността на използването на водите при дейности, свързани със осигуряване на стартова помощ за развитието на малки стопанства.
отпадъци	Проектът включва мерки за оползотворяване на отпадъците, вкл. утайки от ПСОВ за собствени енергийни и селскостопански нужди.	Когато е приложимо. Критерият следва да се дефинира, така че да не дава предимство на проекти, за които използването на утайка е

		неприложимо (предвид типа утайки, почви, посеви).
Н2000 и БР	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 8 – Насърчаване развитието на "зелена" икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000, попадащи в обхвата на ПРСР; Мярка 12 – Намалване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Натура 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните; Мярка 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 8, 12 и 24 от НПРД.
климат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
	Проектът предвижда производство на енергия от възобновяеми източници, при допустимо въздействие върху околната среда.	

МЯРКА 07 „ОСНОВНИ УСЛУГИ И ОБНОВЯВАНЕ НА СЕЛАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ“

Подмярка 7.2. Подкрепа за инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия

Дейности:

- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях;
- Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони; инвестиции за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони;
- Изграждане и/или обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства;
- Реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура

Дейности:

- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на центровете за изкуство и занаяти с туристическа цел;

<p>–Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел;</p> <p>–Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки).</p> <p>Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на села, ландшафта в селски райони и обекти с висока природна стойност, включително съответните социално-икономически аспекти, както и действия за повишаване на информираността по екологични въпроси</p> <p>– Предоставя се БФП за възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, в това число и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства.</p>		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са всички изискващи се съгласно ЗВ разрешителни (за водовземане, за ползване на воден обект (за изграждането на подприщващи река съоръжения или подпорни съоръжения, променящи крайречната зона) и заустване на отпадъчни води) и се изпълняват параметрите и условията в разрешителните.	
	Налице е или е предвидено оборудване на съоръженията/системите за измерване на черпените водни обеми.	
	Дейностите предвиждат доизграждане на съоръжение за събиране и отвеждане на отпадъчните води или доизграждане на пречиствателно съоръжение, където има изградена канализационна мрежа.	При изграждане на обекти, които формират отпадъчни води.
	За агломерацията, в която са предвидени проектните дейности, да е осигурено или с проекта да е предвидено пречистване на събраните и отведени отпадъчни води.	
	Проектът предвижда дейности за доизграждане на канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения, предвидени съгласно съответния действащ ПУРБ.	При ВиК проекти за агломерации, за които в ПУРБ е предвидена мярка за доизграждане на канализационната мрежа.
	Подпомаганата община/ВиК оператор изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане, ползване на воден обект или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	Разгледани са варианти за алтернативни, включително естествени технологии за пречистване на отпадъчните води.	За проекти за подобряване на ВиК инфраструктурата.
	Проектът осигурява устойчивост на инвестицията.	РДВ поставя изискването да се оцени устойчивостта на инвестицията, а ефективността и социалната поносимост да са изчислявани кумулативно за всички налични и планирани разходи за оператора.
	Проектът предвижда мерки за подобряване на водоснабдителната система.	В случай че проектът е в район с установено засушаване или

		недостиг на вода и/или водоснабдителната система е разположена в зона за водоснабдяване с установено трайно несъответствие на качеството с изискванията на Наредба № 9 за изискванията към качеството на водите предназначени за питейна употреба.
отпадъци	Дейностите в проекта спазват изискванията на Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, приета с ПМС № 339 от 14.12.2004 г. и изискванията на Наредба за третиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 225 от 15.10.2013, обн. ДВ. бр.92 от 22.10.2013 г.	За проектите свързани с изграждане на ПСОВ. Когато е предвидено оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	В проекта е предвидено повторно използване на пречистените отпадъчни води.	За проекти за подобряване на ВиК инфраструктурата. При изграждане на обекти, които формират отпадъчни води.
отпадъци/почви	Проектът предвижда прилагане на дейности по рекултивация и намаляване на почвената ерозия с ресурсно-ефективни подходи или чрез оползотворяване на подходящи отпадъчни продукти за целите, вкл. използването на компост.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда популяризиране на мрежата Натура 2000, отделни ЗЗ, видове, влажни зони и ползите от тях, вековни дървета и др. природни обекти.	
	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 16 – Изготвяне/актуализиране/ хармонизиране на планове и други стратегически документи; Мярка 12 – Намаляване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Натура 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните; Мярка 39 – Изграждане и/или поддържане на съоръженията за обществен достъп до и около защитените зони от мрежата Натура 2000; Мярка 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата Натура 2000; Мярка 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеленият“ туризъм предлага.	Съгласно Мярка 16, 12, 39, 24 и 95 от НПРД.

климат	Проектът води до спестена енергия/намалени емисии на парникови газове.	
	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
	Проектът предвижда комбинация от изпълнение на мерки за енергийна ефективност в сгради.	
МЯРКА 08 „ИНВЕСТИЦИИ В РАЗВИТИЕ НА ГОРСКИТЕ РАЙОНИ И ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕСПОСОБНОСТТА НА ГОРИТЕ“ Подмерки: 8.1. Залесяване и поддръжка – подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви 8.3. Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития 8.4. Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития 8.5. Инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми 8.6. Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът предвижда развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда приоритетно използване на естествени материали при изграждането на пътища.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и същият е съотносим за предвидените дейности.
	Проектът предвижда планиране на пътищата съобразно топографията и ландшафта.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и същият е съотносим за предвидените дейности.
	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 43 - Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания; Мярка 55 – Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики в горите от мрежата Натура 2000; Мярка 42 – Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи; Мярка 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари; Мярка 100 – Подкрепа за дейности по възстановяване на структурата и функциите на горските местообитания след претърпени бедствия.	Съгласно Мярка 43, 55, 42, 69 и 100 от НПРД.
климат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
	Проектът води до намаляване на емисиите на парникови газове.	При проекти за залесяване и поддръжка.
МЯРКА 09 СЪЗДАВАНЕ НА ГРУПИ И ОРГАНИЗАЦИИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ Подмярка 9. Учредяване на групи и организации на производителите		

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
Н2000 и БР	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 27 - Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности; Мярка 14 – Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Натура 2000; Мярка 58 – Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие.	Съгласно Мярка 27, 14 и 58 от НПРД.
МЯРКА 10 „АГРОЕКОЛОГИЯ И КЛИМАТ“ Подмярка 10.1. Плащания за ангажименти за агроекология и климат; Направление 10.1.1. Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС1) Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) Направление 10.1.5. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство Направление 10.1.6. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът включва придобиване на знания/квалификация и изграждане на умения в областта на ПОС и ПИК и адаптация към изменението на климата.	
води	Проектът предвижда въвеждане на водоспестяваща технология за напояване.	
отпадъци/почви	Проектът предвижда прилагане на дейности по рекултивация и намаляване на почвената ерозия с ресурсно-ефективни подходи или чрез оползотворяване на подходящи отпадъчни продукти за целите, вкл. използването на компост.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда почистване на дървета и храсти в ливади и пасища да не се извършва напълно, а последните да се запазват в от 5% до 15% от площта на имотите, с което да се осигури минимум площ за размножаване на различни животни (птици, бозайници, влечуги, насекоми).	Критерият съществува в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и същият е съотносим за <i>Направления 10.1.2, 10.1.4 и др. от Мярка 10.</i>
	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 52 – Подкрепа за прилагане на агроекологични мерки; Мярка 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми.	Съгласно Мярка 52 и 47 от НПРД.

кли- мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
МЯРКА 11 БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ Подмерки: 11.1 Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие 11.2 Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са всички изискващи се съгласно ЗВ разрешителни (за водоземане, за ползване на воден обект (за изграждането на подприщващи река съоръжения или подпорни съоръжения, променящи крайречната зона) и заустване на отпадъчни води) и се изпълняват параметрите и условията в разрешителните.	
	Налице е или е предвидено оборудване на съоръженията/системите за измерване на черпените водни обеми.	
	Подпомаганото стопанство изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водоземане, ползване на воден обект или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
отпа- дъци	Проектът предвижда прилагане на дейности по рекултивация и намаляване на почвената ерозия с ресурсно-ефективни подходи или чрез оползотворяване на подходящи отпадъчни продукти за целите, вкл. използването на компост.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Проектът предвижда въвеждане на водоспестяваща технология на напояване.	
	В подпомаганото стопанство е осигурено изпълнение на изискванията за съхранение на екскрементна маса и разпространение извън нитратно уязвимите зони за намаляване на дифузното замърсяване с азотни (хранителни) вещества и намаляване на органичното замърсяване.	
МЯРКА 12 „ПЛАЩАНИЯ ПО НАТУРА 2000 И РАМКОВАТА ДИРЕКТИВА ЗА ВОДИТЕ“ Подмерки: 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000. 12.2. Компенсаторни плащания за гори в Натура 2000 ще започне да се прилага на по-късен етап, от 2016 година, след приключване на подготовката на специализирания слой за Натура 2000 гори, по който кандидатите ще могат да заявяват своите площи за подпомагане. 12.3. Компенсаторни плащания за селскостопански райони, включени в планове за управление на речните басейни ще започне да се прилага при влизане в сила на новите ПУРБ, след юли 2016 година.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Изпълнените дейности или пропуснатите ползи са свързани с конкретни мерки в действащия ПУРБ и спазване на забранителните и ограничителни режими в санитарно-охранителни зони.	

	Подпомаганото стопанство изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане, ползване на воден обект или замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
МЯРКА 13 „ПЛАЩАНИЯ ЗА РАЙОНИ, ИЗПРАВЕНИ ПРЕД ПРИРОДНИ ИЛИ ДРУГИ СПЕЦИФИЧНИ ОГРАНИЧЕНИЯ“ Подмерки: 13.1 Компенсационни плащания в планински райони 13.2 Компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения; 13.3 Компенсационни плащания за други райони, засегнати от специфични ограничения.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
МЯРКА 14 „ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ“ Подмерки: 14.1 Плащания за хуманно отношение към животни в сектор „Едри преживни животни“ 14.2 Плащания за хуманно отношение към животни в сектор „Дребни преживни животни“		
МЯРКА 15. „ЕКОЛОГИЧНИ УСЛУГИ И УСЛУГИ ВЪВ ВРЪЗКА С КЛИМАТА В ГОРСКОТО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ“ Подмерки: - Плащания за горски екологични ангажименти и услуги свързани с климата, която поради липса на система за контрол ще се прилага от началото на 2016 г. - Подпомагане за запазване и поддръжка на горски генетични ресурси		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
H2000 и БР	Проектът предвижда механизми за опазване на местообитанията и биотопните дървета, както и местата за гнездене и почивка на застрашени видове.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и същият е съотнесим за предвидените дейности.
МЯРКА 16 “СЪТРУДНИЧЕСТВО” Подмерки: 16.1. Подкрепа за сформирание и функциониране на оперативни групи в рамките на на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост 16.2. Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии. 16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на късите вериги на доставки и местните пазари.		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

	Проектът включва придобиване на знания и изграждане на умения в областта на ПОС и ПИК (напр. спестяване на енергия, ресурси, мерки за адаптация и др.)	
води	Проектът предвижда разработване или внедряване на иновативни технологии, съответстващи на приоритетите, определени в Стратегическия план за иновации по водите, одобрен в рамките на Европейското партньорство за иновации. Предложените/използваните нови технологии въвеждат най-добри техники и практики.	
МЯРКА 17 „УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА“ МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА В КРАЯ НА 2015 г., СЛЕД КАТО БЪДАТ НАПРАВЕНИ НЕОБХОДИМИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ И ФИНАНОВИ АНАЛИЗИ, КАКТО И ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИТЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПОКРИВАНЕ НА ЗАГУБИ ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ И КЛИМАТИЧНИ ПРОМЕНИ		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Дейностите, включени в проекта, да са предвидени като мярка в съответния ПУРН.	
	Налице са изискващите се съгласно Закона за водите разрешителни за ползване на воден обект.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
води	Съоръжението, което ще бъде изградено, представлява „зелена“ инфраструктура.	
	Съоръжението да осигурява защита и намаляване на риска от наводняване не само на земеделски площи, а и разположено надолу по течението на реката населено място.	
Н2000 и БР	Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД: Мярка 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари; Мярка 98 - Изграждане и поддържане на инфраструктура, необходима за възстановяване на природни местообитания и видове; Мярка 100 – Подкрепа за дейности по възстановяване на структурата и функциите на горските местообитания след претърпени бедствия.	Съгласно Мярка 69, 98 и 100 от НПРД.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
МЯРКА 19 „ПОДКРЕПА ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ ПО LEADER (BOMP — ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ)“ Подмярка 19.1. Помощ за подготвителни дейности Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие Подмярка 19.3. Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи Подмярка 19.4. Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

	Проектът включва придобиване на знания и изграждане на умения в областта на ПОС и ПИК (напр. спестяване на енергия, ресурси, мерки за адаптация, защитени територии и защитени зони и биологичното разнообразие и др.) вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
Н2000 и БР	<p>Проектът допринася за изпълнението на следните мерки от НПРД:</p> <p>Мярка 16 – Изготвяне/ актуализиране/ хармонизиране на планове и други стратегически документи;</p> <p>Мярка 86 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна инициативна група (МИГ), прилагаща стратегия за местно развитие;</p> <p>Мярка 87 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на земи/гори на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000;</p> <p>Мярка 89 - Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на биологичното разнообразие;</p> <p>Мярка 92 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за развитие и промотиране на устойчив туризъм на територията на защитените зони от Натура 2000, вкл. провеждане на професионални обучения и обучения по ключови компетенции;</p>	Съгласно Мярка 16, 86, 87, 89 и 92 от НПРД.

ПРОГРАМА ЗА МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО 2014-2020 г.

СЕКТОР/ ПОЛИТИКА	КРИТЕРИИ	ЗАБЕЛЕЖКИ/ ПРЕПОРЪКИ
	ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 1 „НАСЪРЧАВАНЕ НА УСТОЙЧИВО В ЕКОЛОГИЧНО ОТНОШЕНИЕ, ИНОВАТИВНО, КОНКУРЕНТНОСПОСОБНО И ОСНОВАНО НА ЗНАНИЯ РИБАРСТВО, ХАРАКТЕРИЗИРАЩО СЕ С ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ“ СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1: „Намаляване на въздействието на рибарството върху морската среда, включително избягване и намаляване, доколкото е възможно на нежелания улов“ – Член 38 - Ограничаване на въздействието на риболова върху морската среда и приспособяване на риболова към опазването на видовете – Член 39 - Иновации, свързани с опазването на морските биологични ресурси – Член 40.1.а - Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности – т.1.а Събиране на отпадъци в морето от рибарите	
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Дейностите съответстват на плана за управление на речния басейн в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
	Проектът използва технологичния напредък и техники за устойчив риболов.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПМДР 2014-2020 г.
	Проектът не предвижда промяна на предназначението на рибарската инфраструктура.	Критерият е включен в Становището по ЕО на ПМДР 2014-2020 г.
отпа- дъци	Предвидени са места за разполагане на съдове за събиране на отпадъците (пристанища, кейове и т.н).	

H2000 и БР	Проектът включва инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000 и инвестиции в рамките на Натура 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности, които оказват влияния върху местообитанията.	Съгласно Мярка 105 и 107 от НПРД.
въздух	Проектът предвижда методи за намаляване на емисиите на серен диоксид за постигане на изискванията на Директива 2012/33/ЕС за изменение на Директива 1999/32/ЕО по отношение съдържанието на сяр в корабните горива, където е необходимо.	Метод за намаляване на емисиите означава всеки монтиран на кораб възел, материал, устройство или апарат, или друга процедура, алтернативно гориво или метод за осигуряване на съответствие, използван като алтернатива на нискосернистите корабни горива, отговарящи на изискванията на Директива 2012/33/ЕС, който е проверим, количествено определим и чието приложение може да бъде осигурено.
<p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2: „Опазване и възстановяване на водното биологично разнообразие и на водните екосистеми“</p> <p>Член 40.1.б-ж, и - Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изграждане, монтаж или осъвременяване на стационарни или преносими съоръжения, - Подготовка на планове за опазване и управление на дейностите, свързани с риболова, по отношение на обекти по „Натура 2000“ и специални защитени зони, - Управление, възстановяване и мониторинг на обекти по „Натура 2000“ и на морски защитени зони <p>Член 44., т.6 Риболов във вътрешни водоеми и водна флора и фауна във вътрешни водоеми</p>		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Дейностите съответстват на плана за управление на речния басейн в Черноморския район.	
	Дейностите съответстват на плана за управление на речния басейн в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

H2000 и БР	Проектът включва дейности по подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания, природни местообитания от влажните зони; подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми и влажните зони; развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от мрежата Натура 2000; изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 45, 46, 48, 49, 5 и 88 от НПРД.
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3: „Осигуряване на равновесие между риболовния капацитет и наличните възможности за риболов“ Член 34 - Окончателно преустановяване на риболовните дейности.		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Дейностите съответстват на плана за управление на речния басейн в Черноморския район.	
	Дейностите съответстват на плана за управление на речния басейн в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4.: „Подобряване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектора на рибарството, включително на дребномащабния крайбрежен флот, и подобряване на безопасността и условията на труд“ Член 30 - Диверсификация и нови форми на доход Член 44., т.4 Риболов във вътрешни водоеми и водна флора и фауна във вътрешни водоеми Член 32 - Здраве и безопасност Член 44., т.1,б Риболов във вътрешни водоеми и водна флора и фауна във вътрешни водоеми Член 42 - Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов Член 44., т.1,д Риболов във вътрешни водоеми и водна флора и фауна във вътрешни водоеми Член 43.1+3 - Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и покрити лодкостоянки - подобряване на инфраструктурата в рибарските пристанища, рибните борси, кейовете за разтоварване и покритите лодкостоянки, изграждането или осъвременяването на покрити лодкостоянки за да се подобри безопасността на рибарите Член 44., т.1,е Риболов във вътрешни водоеми и водна флора и фауна във вътрешни водоеми		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Налице са всички изискващи се съгласно ЗВ разрешителни (за водовземане, за ползване на воден обект (за изграждането на подприщващи река съоръжения или подпорни съоръжения, променящи крайречната зона) и заустване на отпадъчни води) и се изпълняват параметрите и условията в разрешителните.	
	Подпомаганото предприятие изпълнява мерките за подобряване или запазване на състоянието на водите, предвидени в действащите ПУРБ.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

	Проектът насърчава развитие в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	В зависимост от проекта
отпадъци	Предвидени са места за разполагане на съдове за събиране на отпадъците (пристанища, кейове и т.н).	
Н2000 и БР	Проектът включва инвестиции в рамките на Натура 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности, които оказват влияния върху местообитанията; развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата; изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 5, 88 и 107 от НПРД.
въздух	Проектът предвижда методи за намаляване на емисиите на серен диоксид за постигане на изискванията на Директива 2012/33/ЕС за изменение на Директива 1999/32/ЕО по отношение съдържанието на сяра в корабните горива, където е необходимо.	Метод за намаляване на емисиите означава всеки монтиран на кораб възел, материал, устройство или апарат, или друга процедура, алтернативно гориво или метод за осигуряване на съответствие, използван като алтернатива на нискосернистите корабни горива, отговарящи на изискванията на директива 2012/33/ЕС, който е проверим, количествено определим и чието приложение може да бъде осигурено.
ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 2: „НАСЪРЧАВАНЕ НА УСТОЙЧИВИ В ЕКОЛОГИЧНО ОТНОШЕНИЕ, ХАРАКТЕРИЗИРАЩИ СЕ С ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ, ИНОВАТИВНИ, КОНКУРЕНТНОСПОСОБНИ И ОСНОВАНИ НА ЗНАНИЯ АКВАКУЛТУРИ,, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1.: „Предоставяне на подпомагане за засилването на технологичното развитие, иновациите и трансфера на знания,, Член 47 - Иновации		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

води	Предвидените дейности са свързани с екоиновации в областта на водите.	Съгласно Плана за действие за екологичните иновации: „екоиновация е всяка иновация, която води до или цели значителен и осезаем напредък към устойчиво развитие с по-малко отражение върху околната среда и повишаване на устойчивостта ѝ или която води до по-ефективно и отговорно използване на природните ресурси“.
отпадъци	Предложени са подходящи методи, базирани на най-добрите налични техники за третиране на отпадъците образувани при процесите на преработка на аквакултури.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000; развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата; изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 105, 5 и 88 от НПРД.
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2: „Подобряване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектора на аквакултурите, включително подобряване на безопасността и условията на труд, по-специално на МСП“ Член 48.1 а-г, е-з - Продуктивни инвестиции в аквакултурите Член 52 - Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Подпомаганото предприятие изпълнява мерките за подобряване или запазване на състоянието на водите, предвидени в действащите ПУРБ.	
	Подпомаганото стопанство да работи въз основа и при спазване на условията на издадено по реда на Закона за водите разрешително за водовземане или за ползване на воден обект.	
	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Подпомаганото предприятие изпълнява изискванията, свързани с възстановяването на разходите за водни услуги, включително не дължи такси за водовземане, за ползване на воден обект или за замърсяване. В случай че дължи такси, е предприел стъпки за покриване на задълженията си.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

	Проектът съобразява относимите мерки за Приоритет 2 от Становище по ЕО за ПМДР 2014-2020 г.	
води	Предвидени са екоиновации в областта на водите.	Съгласно Плана за действие за екологичните иновации: „екоиновация е всяка иновация, която води до или цели значителен и осезаем напредък към устойчиво развитие с по-малко отражение върху околната среда и повишаване на устойчивостта ѝ или която води до по-ефективно и отговорно използване на природните ресурси“.
	Проектът предвижда инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000; инвестиции в рамките на Натура 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности които оказват влияния върху местообитанията.	Съгласно Мярка 105 и 107 от НППД.
кли-мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	При проекти, включващи мерки за иновации и продуктивни инвестиции в аквакултурите.
<p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3.: „Опазване и възстановяване на водното биологично разнообразие и подобряване на екосистемите, свързани с аквакултури, и насърчаване на аквакултури с ефективно използване на ресурсите“</p> <p>Член 48.1.к - Продуктивни инвестиции в аквакултурите - повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ</p> <p>Член 48.1.д, и, й - Продуктивни инвестиции в аквакултурите – ресурсна ефективност, намаляване използването на вода и химикали, рециркулационни системи, минимизиращи използваната вода</p> <p>Член 53 - Преминаване към схеми по управление на околната среда и одитиране и към биологични аквакултури</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.4.: „Насърчаване на аквакултури, осигуряващи високо равнище на опазване на околната среда, и на здравето на животните и хуманното отношение към тях, както и на общественото здраве и безопасност“</p> <p>Член 54 - Аквакултури, осигуряващи екологични услуги</p>		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
води	Проектът предвижда изпълнение на мерките за подобряване или запазване на състоянието на водите, предвидени в действащите ПУРБ.	
	Подпомаганото стопанство да работи въз основа и при спазване на условията на издадено по реда на Закона за водите разрешително за водовземане или за ползване на воден обект.	

	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
отпа- дъци	Предложени са подходящи методи, базирани на най-добрите налични техники за третиране на отпадъците образувани при процесите на преработка на аквакултури.	
кли- мат	Проектът предвижда мерки за адаптация към изменението на климата.	
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности в обхвата на следните мерки от НПРД: Мярка 59 - Подкрепа за прилагане на акваекологични мерки; Мярка 28 - Сдружаване на собственици/ползватели на водни тела с цел съвместни дейности; Мярка 45 - Подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания; Мярка 46 - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания от влажните зони; Мярка 48 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми; Мярка 49 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи екосистемите от влажните зони; Мярка 104 – Инвестиции за подобряване качеството на повърхностните води; Мярка 105 – Инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000; Мярка 107 – Инвестиции в рамките на Натура 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности, които оказват влияния върху местообитанията; Мярка 5 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Съгласно Мярка 59, 28, 45, 46, 48, 49, 104, 105, 107 и 5
<p>ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 3: „НАСЪРЧАВАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РИБАРСТВОТО - ОПОР“</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1: „Подобряване и предоставяне на научни знания, както и подобряване на събирането и управлението на данни“.</p> <p>Член 77 - Събиране на данни</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2: „Предоставяне на подпомагане за мониторинга, контрола и изпълнението чрез повишаване на институционалния капацитета и на ефективността на публичната администрация, без да се увеличава административната тежест.“</p> <p>Член 76 - Контрол и изпълнение</p>		

	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
кли-мат	Проектът предвижда събиране и анализ на данни и по отношение на влиянието на изменението на климата върху рибарството.	
ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 4: „ПОВИШАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА И ТЕРИТОРИАЛНОТО СЪБЛИЖАВАНЕ“ СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1: „Насърчаване на икономическия растеж, социалното приобщаване, създаването на работни места и предоставяне на подпомагане за пригодността за заетост и трудовата мобилност в общностите в крайбрежните региони и регионите на вътрешните водоеми, които зависят от риболов и аквакултури, включително диверсификация на дейностите в рамките на сектора на рибарството, както и в други сектори на морската икономика.“ Член 62.1.a – Подготвителна помощ за стратегии за BOMP Член 63 - Изпълнение на стратегиите за BOMP /включително текущи разходи и популяризиране/		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
	Стратегиите за местно развитие отчитат приоритетите в областта на ПОС, ПИК, ресурсна ефективност, вкл. прилагане на изискванията на законодателството на ЕС и националното законодателство в тези области.	
води	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
Н2000 и БР	Проектът предвижда дейности в обхвата на следните мерки от НПРД: Мярка 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000; Мярка 90 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна рибарска група, прилагаща стратегия за местно развитие.	Съгласно Мярка 88 и 90 от НПРД.
кли-мат	Стратегиите за Воденото от общностите местното развитие (BOMP) отчитат политиките по изменение на климата.	
ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 5: „НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО НА ПАЗАРА И ПРЕРАБОТВАНЕТО“ СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ: 5.1. „Подобряване на пазарната организация за продуктите от риболов и аквакултури“ Член 66 - Планове за производство и предлагане на пазара Член 68 - Мерки за предлагане на пазара		
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.

ВОДИ	Действията отчитат наличната информация в плана за управление на Черноморския речен басейн и данните, събрани за целите на Стратегията за опазване на околната среда в морските води и на Стратегическия план да действат за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ: 5.2: „Насърчаване на инвестициите в секторите на преработването и предлагането на пазара“		
Член 69 - Преработване на продуктите от риболов и аквакултури		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район.	
	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
ПРИОРИТЕТ НА СЪЮЗА 6: „Насърчаване на изпълнението на Интегрирана морска политика (ИМП)“		
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ: 6.1. „Развитие и прилагане на ИМП“		
Член 80.1.а - Интегрирано морско наблюдение		
Член 80.1.б) Опазване на морската среда, по-специално на биологичното разнообразие и морските защитени зони, като обектите по Натура 2000, в съответствие със задълженията, установени в директиви 92/43/ЕИО и 2009/147/ЕО;		
Член 80.1.в - Повишаване на знанията за състоянието на морската среда		
	Критерии, които произтичат от законодателни изисквания	
ВОДИ	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район.	
	Дейностите съответстват на ПУРБ в Черноморския район, Стратегия за опазване на околната среда в морските води и Стратегическия план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море.	
	Критерии, които поставят по-високи изисквания	При процедури за директно предоставяне са неприложими.
Н2000 и БР	Проектът предвижда съвместимост с ГИС системата за Натура 2000.	http://natura2000.moew.government.bg/
	Проектът предвижда дейности в обхвата на следните мерки от НПРД: Мярка 45 - Подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания; Мярка 48 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми; Мярка 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Съгласно Мярка 45, 48 и 88 от НПРД.

ИЗТОЧНИЦИ И ДОКУМЕНТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА НАСОКИТЕ

1. Methodologies for climate proofing investments and measures under Cohesion and Regional Policy and the Common Agricultural Policy, Institute for European Environmental Policy (IEEP) together with Milieu Ecologic Institute, GHK and Environment Agency Austria, August 2012
2. Commission staff working document “Technical guidance on integrating climate change adaptation in programmes and investments of Cohesion Policy” accompanying the document “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (an EU Strategy on adaptation to climate change), SWD/2013/0135, 16 April 2013
3. ENEA-MA Working Group on 2014-2020 Cohesion Policy and Biodiversity – Position paper, “Integration of biodiversity and Natura 2000 in Partnership Agreements and operational Programmes 2014-2020”, March 2013
4. ENEA Working Group on Climate Change and Cohesion Policy “Improving the Climate Resilience of Cohesion Policy Funding Programmes”, November 2009
5. COM/2012/496, Amended proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund covered by the Common Strategic Framework and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006
6. COM/2011/804, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Maritime and Fisheries Fund [repealing Council Regulation (EC) No 1198/2006 and Council Regulation(EC) No 861/2006 and Council Regulation No XXX/2011 on integrated maritime policy
7. COM/2011/627, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)
8. COM/2011/612, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the Cohesion Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1084/2006
9. COM/2011/611, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on specific provisions for the support from the European Regional Development Fund to the European territorial cooperation goal
10. COM/2011/571, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Roadmap to a Resource Efficient Europe
11. COM/2011/244, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Our life insurance, our natural capital: an EU biodiversity Strategy to 2020
12. COM/2011/112, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Roadmap for moving to a competitive low carbon economy in 2050

13. COM/2011/21, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A resource-efficient Europe – Flagship initiative under the Europe 2020 Strategy
14. COM/2010/2020, Communication from the Commission: Europe 2020 – A Strategy for smart, sustainable and inclusive growth
15. COM/2009/147, Commission of the European Communities: White Paper on adapting to climate change: towards a European framework for action
16. COM/2005/0658, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the review of the Sustainable Development Strategy - A platform for action
17. COM/2006/231 Soil Thematic Strategy and a Proposal for a Soil Framework Directive COM(2006)232 of 22 September 2006
18. Regulation (EU) No 305/2011 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2011 laying down harmonised conditions for the marketing of construction products and repealing Council Directive 89/106/EEC
19. Становище по ЕО № 15-9/2014 г., с което се съгласува ОП „Околна среда” 2014-2020 г., с възложител ГД „Оперативна програма Околна среда” на Министерство на околната среда и водите
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/SEA/Statements_EO/StanoVishte_EO-15-9-2014.pdf)
20. Становище по ЕО № 10-6/2014 г., с което се съгласува ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020г., с възложител Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, ГД „Координация на програми и проекти“
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/SEA/Statements_EO/StanoVishte_EO_10-6-2014.pdf)
21. Становище по ЕО № 7-4/2013 г. , с което се съгласува ОП „Региони в растеж” 2014-2020 г., с възложител ГД „Програмиране на регионалното развитие”, Министерство на регионалното развитие
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/SEA/Statements_EO/StanoVishte_EO_7-4-2013.pdf)
22. Становище по ЕО № 5-4/2014 г., с което се съгласува ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г, с възложител ГД „Европейски фондове за конкурентоспособност“, Министерство на икономиката и енергетиката
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/EIA/2014/StanoVishte_EO_OPIK.pdf)
23. Становище по ЕО № 16-9/2014 г., с което се съгласува Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020 г., с възложител Дирекция „Развитие на селските райони” на Министерство на земеделието и храните
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/SEA/Statements_EO/StanoVishte_EO_16-9-2014.pdf)
24. Становище по ЕО № 11-7/2014 г., с което се съгласува Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г., възложител Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
(http://www.moew.government.bg/files/file/Industry/SEA/Statements_EO/StanoVishte_EO_11-7-2014.pdf)